

LUND UNIVERSITY
School of Economics and Management

Lovisa Gunnarsson 931203-9101

Magdalena Kolak 940510-7120

Anna Nordenskiöld 901111-3140

FEKH69

Handledare: Amanda Sonnerfeldt

2017-01-10

Reglering av hållbarhetsredovisning

- En studie om energibolags kommunikation med intressenterna

Sammanfattning

- Nyckelord:** Hållbarhetsredovisning, energibolag, intressenter, lagreglering
- Författare:** Lovisa Gunnarsson, Magdalena Kolak, Anna Nordenskiöld
- Handledare:** Amanda Sonnerfeldt
- Titel:** Reglering av hållbarhetsredovisning - *en studie om energibolags kommunikation med intressenterna*
- Problem:** Hållbarhetsredovisning har alltid varit fri från formkrav vilket har inneburit stor flexibilitet för företag både sett till om hållbarhetsrapporter ska upprättas och vilket innehåll dessa ska ha. Då lagreglering blir gällande från och med räkenskapsåret 2017, som gör det tvingande för större företag att hållbarhetsredovisa, frågar vi oss hur detta lagkrav kan komma att påverka den information som kommuniceras i hållbarhetsredovisningen.
- Syfte:** Syftet med denna studie är att, med fokus på energibolag, undersöka om lagkravet som gör det tvingande för större företag att hållbarhetsredovisa kommer påverka vilken information som kommuniceras i redovisningen.
- Metod:** För att besvara problemformuleringarna har en kvalitativ metod och deduktiv teori använts. Det empiriska materialet har tagits fram via intervjuer med anställda på energibolagen samt granskning av deras respektive års- och hållbarhetsredovisningar.
- Slutsats:** Att upprätta hållbarhetsredovisning kommer bli ett legitimt agerande och bidra till att intressenternas kunskap om hållbarhet ökar ytterligare, vilket kan tänkas påverka normerna och värderingarna i samhället. Mängden information som kommuniceras kommer öka och bli mer jämförbar mellan olika företag.

Abstract

- Keywords:** Sustainability accounting, energy companies, stakeholders, legal requirement
- Authors:** Lovisa Gunnarsson, Magdalena Kolak, Anna Nordenskiöld
- Supervisor:** Amanda Sonnerfeldt
- Title:** *A regulation of sustainability accounting - a study of energy companies communication with the stakeholders*
- Problem:** Sustainability accounting has always been free from formal requirements which has meant great flexibility for companies both in terms of whether sustainability reports should be produced and what content they should have. When the legal requirement that becomes effective from the financial year 2017, which makes it mandatory for large companies to work with sustainability accounting, we ask ourselves how this legal requirement may affect the information communicated in the sustainability report.
- Purpose:** The purpose of this study is to, with a focus on energy companies, investigate whether the legal requirement which makes it compulsory for large companies to engage in Sustainability Accounting, will affect what information is communicated in the report.
- Method:** A qualitative method and a deductive theory have been used to answer the problem formulations of this study. The empirical material has been developed through interviews with employees of energy companies together with a review of their respective annual and sustainability reports.
- Results:** To work with sustainability accounting will become a legitimate act and contribute to an increase in stakeholder knowledge regarding sustainable development, which potentially could affect the norms and values of society. The amount of information that is communicated will increase and become more comparable between companies.

Förord

Vi vill tacka samtliga personer som har bidragit till att göra denna studie möjlig att genomföra. Framförallt vill vi tacka Amanda Sonnerfeldt för den handledning du har givit oss, vilket har hjälpt oss framåt under arbetets gång.

Vi vill även tacka alla respondenter på energibolagen för att ni tog er tid och ställde upp på intervjuer.

.....
Lovisa Gunnarsson

.....
Magdalena Kolak

.....
Anna Nordenskiöld

Lund, 10 januari 2017

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1 BAKGRUND	7
1.2 PROBLEMDISKUSSION	8
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	11
1.4 SYFTE	11
1.5 AVGRÄNSNING.....	11
1.6 DISPOSITION	12
2. METOD	15
2.1 METODOLOGI	15
2.2 URVAL.....	16
2.2.1 Ämnesval.....	16
2.2.2 Avgränsning.....	17
2.2.3 Val av företag.....	17
2.2.4 Val av respondenter.....	18
2.3 DATAINSAMLING - SEKUNDÄRDATA.....	19
2.3.1 Tillvägagångssätt vid litteraturgranskning	19
2.3.2 Års- och hållbarhetsredovisningar - Val av granskade år.....	19
2.3.3 Års- och hållbarhetsredovisningar - Val av granskad information	20
2.4 DATAINSAMLING - PRIMÄRDATA.....	20
2.4.1 Intervjumetod	20
2.4.2 Formulering av intervjufrågor	21
2.4.3 Genomförande av intervjuer	22
2.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	23
2.6 STUDIENS TROVÄRDIGHET	23
3. TEORETISK REFERENSRAM	25
3.1 HÅLLBARHETSBEGREPPET	25
3.1.1 Hållbarhetsrapportering.....	26
3.2 INTRESSENTMODELLEN	27
3.3 LEGITIMITETSTEORIN.....	28
3.4 INSTITUTIONELL TEORI.....	29
4. INSTITUTIONELL KONTEXT	33
4.1 DIREKTIV 2014/95/EU	33
4.2 LAGÄNDRING I SVERIGE	33
4.3 GRI	34
5. EMPIRI	37
5.1 ENERGIBOLAG.....	37
5.2 BESKRIVNING AV RESPONDENTER	38
5.3 KATEGORI 1 - FÖRETAG SOM REDAN HÅLLBARHETSREDOVISAR	39
5.3.1 Års- och hållbarhetsredovisningar	39
5.3.2 Intervjusvar	45

5.4 KATEGORI 2 - FÖRETAG SOM ÄNNU INTE HÅLLBARHETSREDOVISAR.....	49
5.4.1 Årliga rapporter och företagshemsidor	49
5.4.2 Intervjusvar.....	51
5.5 SAMMANFATTNING	54
6. ANALYS	54
6.1 VARFÖR FÖRETAG UPPRÄTTAR HÅLLBARHETSREDOVISNINGAR	55
6.1.1 Intressentmodellen	55
6.1.2 Legitimitetsteorin.....	57
6.1.3 Institutionell teori	59
6.1.4 Hållbarhetsbegreppet.....	60
6.2 VILKET INNEHÅLL BESLUTFATTARNA ANSER VÄSENTLIGT ATT REDOVISA.....	62
6.2.1 Intressentmodellen	62
6.2.2 Legitimitetsteorin.....	64
6.2.3 Institutionell teori	66
6.2.4 Hållbarhetsbegreppet.....	68
7. SLUTSATS.....	71
7.1 RESULTAT OCH DISKUSSION	71
7.1.1 Varför företag upprättar hållbarhetsredovisningar.....	71
7.1.2 Vilket innehåll beslutsfattarna anser väsentligt att redovisa.....	72
7.1.3 Sammanfattning.....	73
7.2 METODDISKUSSION	74
7.3 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING.....	75
REFERENSLISTA	77
BILAGA 1 – DE 18 GRANSKADE FÖRETAGEN	88
BILAGA 2 – INTERVJUGUIDE KATEGORI 1.....	89
BILAGA 3 – INTERVJUGUIDE KATEGORI 2.....	90

1. Inledning

I det introducerande kapitlet ges bakgrunden till studien och en inledande problemdiskussion till det valda ämnet. Bakgrunden redogör för varför problemet är aktuellt och viktigt, medan problemformulering och syfte har sin utgångspunkt i problemdiskussionen.

1.1 Bakgrund

De senaste 100 åren har varit en tid då teknologin har utvecklats i snabb takt och företag har haft stor tillväxt, sett både till storlek och påverkan i samhället. Det har lett till negativa konsekvenser för miljön och har skapat ett levnadssätt som inte är långsiktigt hållbart. Hållbarhetsfrågor har därmed fått ökad uppmärksamhet på senare år då det har skapats en medvetenhet hos allmänheten om att en förändring behöver ske. (Gray & Bebbington, 2001, s. 280-289)

Intressenter har över tid fått allt högre förväntningar på att företag tar sitt ansvar för samhället och efterfrågar hållbara lösningar, vilket gör att det blir viktigare för företag att arbeta med hållbarhetsredovisning för att informera om sitt hållbarhetsarbete (James, 2015, s. 95-96). Många företag väljer därför att, trots avsaknad av lagkrav på området, frivilligt redovisa hur de tar ansvar för sociala, miljömässiga och ekonomiska förhållanden för att bidra till en hållbar utveckling. En del företag använder hållbarhetsredovisning för att informera om resultat kopplade till hållbarhetsarbetet medan andra använder det av legitima eller institutionella skäl för att möta förväntningarna i samhället. I vilken utsträckning hållbarhetsredovisning är frivilligt går dock att ifrågasätta då företag måste leva upp till de förväntningar som intressenterna har, för att undvika ett dåligt rykte och ställning i branschen. (Bebbington, O'Dwyer & Unerman, 2007, s. 66; Gabrusewicz, 2013; Onkila, Joensuu & Koskela, 2014, s. 137; GRI, 2006a) Eftersom intressenterna spelar en viktig roll för företagens överlevnad har de även möjlighet att påverka vilken riktning verksamheten tar. Den frivilliga informationen som ges i hållbarhetsrapporter kan därmed ses som en bekräftelse på att intressenterna har påverkan. (Mitchell, Agle & Wood, 1997, s. 879)

Hållbarhetsredovisningen har utvecklats på senare år och det har förts diskussioner och kritik kring frågan ifall sådan redovisning bör upprättas. En del menar att hållbarhetsredovisning inte ger en rättvisande bild av företagets verksamhet, utan endast är en skönmålning. (Frostenson, Helin & Sandström, 2015) Andra kritiker menar att kravet på transparens leder till att

företagen endast är öppna med information som transparenskravet innefattar (Frostenson et al., 2015). Samtidigt har antalet riktlinjer och lagar kopplade till hållbarhetsredovisning ökat. Regeringen tog år 2007 fram riktlinjer som gjorde det tvingande för statligt ägda företag att hållbarhetsredovisa och detta skulle göras enligt Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer. Riktlinjerna infördes 2007 och blev gällande för räkenskapsår 2008. Regeringens riktlinjer innebär att informera om hur företaget arbetar med hållbarhetsfrågor och vilka risker och möjligheter som är kopplade till detta (Regeringskansliet, 2013).

Antalet verktyg för upprättandet av frivilliga rapporter ökar, men sett ur ett globalt perspektiv så ökar även antalet tvingande instrument i samma takt. Sedan 2006 har mellan 60-70% av alla de instrument som använts världen över varit tvingande. I en undersökning genomförd under 2016 av KPMG med flera, framgår det att myndigheter ger ut den största delen nya instrument och att de i drygt 80 % av de 64 undersökta länderna introducerat någon form av tvingande instrument. Ökningen av frivilliga rapporter är stark, men de tvingande dominerar tydligt världen över. (Bartels, Fogelberg, Hoballah & van der Lugt, 2016) År 2016 infördes lagändringar, som blir gällande räkenskapsåret 2017, då även de stora företagen i Sverige blir tvingade att upprätta hållbarhetsredovisning (Justitiedepartementet, 2016).

I denna uppsats har energibranschen studerats, då det är en bransch som ständigt bevakas av samhället på grund av sin inverkan på miljön och den biologiska mångfalden. Det blir därför intressant att undersöka hur företag inom denna bransch påverkas av det nya lagkravet på hållbarhetsredovisning.

1.2 Problemdiskussion

Det har tidigare inte funnits något lagkrav på hållbarhetsredovisning i Sverige, bortsett från att vissa punkter kring hållbarhet måste tas upp i årsredovisningen. Utöver detta har även statliga bolag sedan 2007 varit tvungna att upprätta hållbarhetsredovisning enligt regeringens riktlinjer. Detta har inneburit att det i stort sätt varit frivilligt för varje företag att besluta om de vill upprätta denna typ av redovisning. (Regeringskansliet, 2013; Nikolaeva & Bicho, 2011, s. 136-138) En del företag har valt att frivilligt hållbarhetsredovisa då de har upplevt att det givit dem olika typer av fördelar. Det har exempelvis fungerat som ett sätt för företag att arbeta med marknadsföring och varumärkesuppbyggnad. (Stubbs & Higgins, 2014, s. 1074)

Presentationen av icke-finansiell information har alltid varit fri från formkrav, vilket har inneburit att det har varit flexibelt för företag att välja ut vilken information som ska kommuniceras till allmänheten (Ahrne & Boström, 2004, s. 148). Företag har därmed haft möjlighet att presentera information kring sitt sociala, ekonomiska och miljömässiga engagemang så att det är i enlighet med vad intressenterna värdesätter (Deegan & Unerman, 2011, s. 363-364; Larsson, 2005, s. 121). Frivillig hållbarhetsredovisning har även varit en möjlighet för företag att endast rapportera om aktiviteter som ger positiva resultat och bygger upp en bild av verksamheten som inte alltid är sanningsenlig. Det kan därmed uppstå en informationsasymmetri som kan leda till greenwashing. Detta innebär att företag via exempelvis marknadsföring försöker skapa en bild av sig själva som miljövänliga, trots att de inte är det i grunden. (Ahrne & Boström, 2004, s. 148; Stubbs & Higgins, 2014, s. 1074) Den frivilliga redovisningen gör det därmed möjligt för företag att vara selektiva och endast offentliggöra den information som är tillräcklig, trovärdig och relevant för intressenterna och företaget i fråga (Larsson, 2005, s. 121).

Olika typer av riktlinjer har genom åren tagits fram för att hjälpa företag med upprättande av hållbarhetsrapporter. Riktlinjerna fastställda av GRI är de som flest företag inom energibranschen följer i nuläget. (Del Mar Alonso-Almeida, Llach & Marimon, 2014) Dessa ska förse företag med verktyg för att framställa en hållbarhetsredovisning som är tillförlitlig och relevant (GRI, u.å). Riktlinjerna kritiserar för att endast fungera som verktyg för att legitimera beslut och agerande från beslutsfattare inom en del företag, vilket innebär att företag inte agerar på ett sätt som stämmer överens med hållbar utveckling (Bebbington, Larrinaga & Monneva, 2004).

En del kritiker ifrågasätter om det är möjligt för företag att i grund och botten vara hållbara då de ofta styrs av vinstintresse och endast gör det som förväntas av dem för att få egennyttan. (Gray & Milne, 2004) Då intressenterna har stor påverkan på företags förmåga att nå mål är dessa viktiga att beakta (Mitchell et al., 1997, s. 879). Intressenternas betydelse och påverkan på företagets verksamhet förändras över tiden vilket gör att företag är uppmärksamma på vilka förväntningar dessa har. Vidare kan det därmed konstateras att intressenterna påverkar det innehåll företag presenterar i sin redovisning och i vilken utsträckning företag arbetar för en hållbar utveckling. (Mitchell et al., 1997, s. 879) För att få företag att bete sig så som önskas av samhället och få olika intressenter att acceptera icke-finansiellt beteende menar Gray och Milne (2004) att lagar måste etableras.

De lagändringar som blir gällande från och med räkenskapsåret 2017 baseras på EU-direktiv 2014/95/EU och kräver att större företag redovisar hur de arbetar med hållbarhet. Syftet är främst att öka öppenheten och jämförbarheten mellan företagen. (2014/95/EU) Därutöver syftar direktivet och lagregleringen även till att få företag att arbeta mer med hållbart företagande för att främja Förenta Nationernas (FN) mål mot en global och hållbar utveckling (Justitiedepartementet, 2016, s. 33). Det finns dock risker med att styra företag till öppenhet då det kan leda till att redovisningen blir så pass styrd av regleringen att den inte längre stämmer överens med vad som är relevant för företaget och dess mål (Grafström, Göthberg & Windell, 2010; Regeringskansliet, 2010, s. 10). Företagen anpassar sig då så pass mycket efter de krav som lagen ställer att de slutar fundera över om informationen är riktig för den egna verksamheten (Regeringskansliet, 2010, s. 10) En reglering av hållbarhetsredovisningen kan även innebära fördelar. Tidigare forskning visar att en lagreglering av detta slag kan innebära att både presentationen av redovisningen och arbetet med den förbättras. (Grafström et al., 2010; Regeringskansliet, 2010, s. 10) Forskning visar även att en lagreglering skapar standardiserade och jämförbara åtgärder som möjliggör skapande av bästa praxis (Kaya, 2016, s. 208). Det fixerar även miniminivåer och skapar en förutsägbarhet som inte kan uppnås så länge ett område är frivilligt (Ahrne & Boström, 2004, s.148).

Sett till den information som lagrådsremissen kräver att företag ska upplysa om i redovisningen, är det mycket som tyder på att lagregleringen är bred och kommer lämna utrymme för tolkningar från företagens sida. Detta blir extra tydligt då det i lagrådsremissen även anges att företag får utelämna information i frågorna, förutsatt att de då skriver en motivering i sin redovisning avseende varför. (Justitiedepartementet, 2016, s. 44) Det går därmed att konstatera att lagen gör det tvingande för företag att upplysa om vissa specifika punkter, men det kommer fortfarande finnas en typ av frivillighet kvar på området sett till vilken information och hur mycket som ska redovisas för allmänheten.

Undersökningar visar att riktlinjerna för statliga företags hållbarhetsredovisning bidragit till att kunskapen kring hållbarhet har ökat, särskilt i de företag som vid tidpunkten för riktlinjernas införande upplevde att de hade begränsad kunskap. Utöver detta har regleringen av området även bidragit till en förbättring i företagens redovisning av information om hur de arbetar med hållbarhetsfrågor. (Regeringskansliet, 2010, s. 7)

Det blir mot bakgrund av denna diskussion intressant att undersöka om den information som företag presenterar kring sitt hållbarhetsarbete kommer påverkas av att det blir lagreglerat. Som diskussionen beskriver kan en reglering av hållbarhetsredovisning medföra både positiva och negativa effekter på innehållet i rapporterna. Det är därmed relevant att undersöka om det går att finna antydningar på om den lagreglering som nu införs kommer få samma effekter på innehållet i redovisningen som regeringens riktlinjer som infördes 2007 haft. Alternativt om det finns indikationer som tyder på att effekterna kommer bli andra avseende informationen som kommuniceras i hållbarhetsredovisningen.

1.3 Problemformulering

Problemdiskussionen leder oss fram till följande problemformulering:

- *Hur påverkas informationen som kommuniceras i hållbarhetsredovisningen av att rapporteringen blir tvingande?*

För att besvara vår problemformulering har vi använt oss av följande underfrågor:

- *Varför väljer företag att upprätta hållbarhetsredovisning och hur påverkas det av lagregleringen?*
- *Hur påverkas innehållet i rapporten, det vill säga vad beslutfattarna anser vara väsentligt för intressenterna?*

1.4 Syfte

Syftet med denna studie är att, med fokus på energibolag, undersöka om tvingande hållbarhetsrapportering påverkar vilken information som kommuniceras i redovisningen. Med fokus på kommande lagkrav som gör det tvingande för större företag att hållbarhetsredovisa, är syftet även att bidra till diskussionen kring frivillig kontra tvingande rapportering.

1.5 Avgränsning

I denna studie har vi avgränsat oss till att enbart studera redovisningen av hållbarhetsarbetet och kommer således inte granska det interna hållbarhetsarbetet. Vi har avgränsat oss till att studera de punkter i lagkravet som berör samtliga företag som omfattas av lagändringen, dessa är; personal, miljö, mänskliga rättigheter, sociala förhållanden, antikorrupktion och riskhantering.

1.6 Disposition

Kapitel 1 beskriver uppsatsens ämne genom att redogöra för ämnets bakgrund. Detta följs av en problemdiskussion som leder fram till uppsatsens frågeställning och syfte. I detta kapitel redogör vi även för de avgränsningar som gjorts inom ämnet hållbarhet.

Kapitel 2 redogör för vår arbetsgång under studien. Det är ett metodavsnitt där vi motiverar vårt ämnesval, vilka företag vi studerat och varför, samt hur, intervjuer gått till likväl som respondenternas roller. Även insamlad data och tillvägagångssätt för detta presenteras. Kapitlet avslutas med en diskussion av studiens trovärdighet.

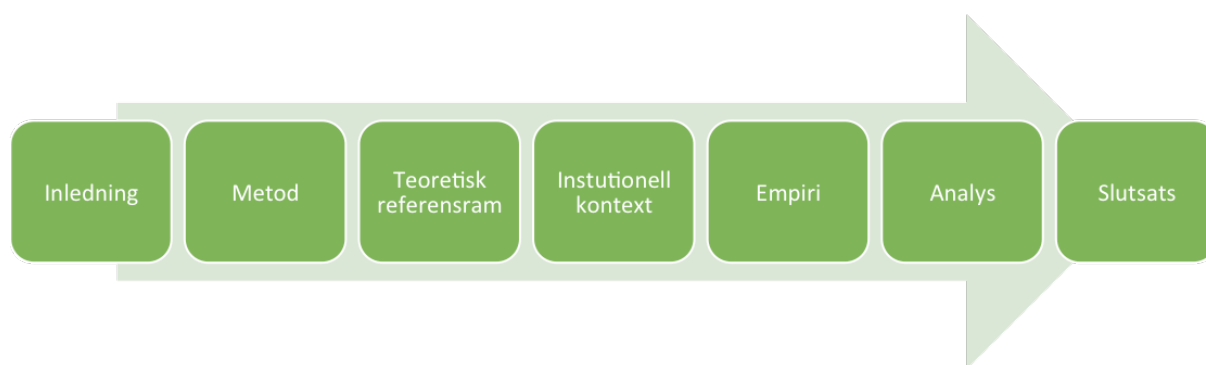
Kapitel 3 innehåller en genomgång av de teorier vi använt oss av för att besvara vår fråga. I kapitlet förklaras vad tidigare forskning menar att hållbart företagande är samt hur information för rapportering väljs ut inom företag. Detta kompletteras med en presentation av intressentmodellen, legitimitetsteorin och institutionell teori. Kapitlet avslutas med en förklaring av hur teorierna använts som analysverktyg i uppsatsen.

Kapitel 4 beskriver och förklarar det direktiv och de lagändringar som blir aktuella i Sverige, och som vi tagit utgångspunkt i. Detta följs av en förklaring kring hur GRI tillämpas av företag.

Kapitel 5 sammanställer de resultat som erhållits från granskning av års- och hållbarhetsredovisningar samt genomförda intervjuer. Detta presenteras uppdelat på de två kategorier av företag som vi studerat, det vill säga de som hållbarhetsredovisar före 2017 och de som inte gör det innan det blir tvingande från och med räkenskapsår 2017.

Kapitel 6 innehåller studiens analys. Genom att använda de teoretiska referensramarna analyseras empirisk data som samlats in och frågan diskuteras utifrån detta.

Kapitel 7 redogör för arbetets slutsats och svaret på problemformuleringen. Här ges även en metoddiskussion och kortare förslag på framtida forskning.

Figur 1. Disposition

2. Metod

I metodkapitlet ges en beskrivning av uppsatsens tillvägagångssätt. Kapitlet presenterar vilka metodval och ståndpunkter som ligger till grund för studien. Även studiens trovärdighet och den teoretiska referensramen diskuteras.

2.1 Metodologi

Med utgångspunkt i studiens problemformulering och syfte ansåg vi att kvalitativ metod var att föredra för att ge oss djupare kunskap om hur företag väljer ut vilken information som ska kommuniceras i hållbarhetsredovisningen. Att studien bygger på kvalitativ forskning innebär att tyngden ligger i att försöka förstå den sociala verklighet som föreligger inom företag. Således är det en tolkningsbaserad studie utifrån den data som samlats in via intervjuer, granskning av års- och hållbarhetsredovisningar samt företagens hemsidor. (Bryman & Bell, 2011, s. 390-391) Anledningen till att vi valde att genomföra en kvalitativ studie var för att vi sökte efter ett innehåll som var av mer diskuterande art och vi ansåg därmed att denna form var bäst lämpad för att kunna besvara vår problemformulering. Vi sökte dels efter helheten genom att undersöka om företagen redan har vad som krävs i sin hållbarhetskommunikation enligt lagkravet som blir gällande från och med räkenskapsår 2017, och dels efter det som kan sägas vara dolt under ytan, det vill säga vilka intressenter de riktar informationen till. (Esaïsson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012, s. 156-159) Studien utgår således från insamling av data i form av ord, snarare än analys av siffror (Bryman & Bell, 2011, s 390).

Vi inledde studien med att fördjupa vår kunskap kring hållbar utveckling och den aktuella lagregleringen. Detta uppnåddes genom litteraturgranskning som ledde oss fram till studiens syfte. Vid framställning av empirin samt vid analys har vi utgått ifrån en teoretisk referensram. Därmed bygger vår undersökning på hur granskade företag förhåller sig till denna teoretiska grund. Både primär- och sekundärdata har använts vid insamlande av data och val av företag. Studien bygger på så sätt på material som vi själva samlat in genom intervjuer och material som redan finns tillgängligt (Lundahl & Skärvad, 2011, s. 52).

Vid presentationen av empirin har vi tagit fram två kategorier för att det skulle bli lättare att skilja på energibolag som hållbarhetsredovisar före lagregleringen 2017 (Kategori 1) och de som ska börja hållbarhetsredovisa från och med räkenskapsår 2017 (Kategori 2). Genom att dela in energibolagen i dessa två kategorier blev det enklare att se mönster i informationen

som kommuniceras i företagens års- och hållbarhetsredovisningar samt den information som framkom under intervjuerna. Vi har sedan utgått ifrån dessa två kategorier när vi analyserat det empiriska materialet. Analysen har med hjälp av den teoretiska referensramen försökt förklara empirin och är uppbyggd utifrån problemformuleringen. Vi har genomfört analysen utifrån en tidslinje där fokus har legat på att studera vad som skett innan och efter införandet av regeringens riktlinjer år 2007. Utifrån detta har vi försökt få fram indikationer på vilken påverkan den senaste lagregleringen kan få på kommunicerad information. Detta ansåg vi vara en struktur som underlättade för att besvara problemformuleringar och uppfylla studiens syfte.

Studien har utgått ifrån deduktiv teori, vilket betyder att vi tagit utgångspunkt i befintlig teori för att utforma vår hypotes och problemformulering. Därefter har datainsamling samt analys styrts efter teorier, hypotes och problemformulering. När analysen väl var gjord kunde vi sedan bekräfta eller förkasta vår hypotes om att lagkravet kommer påverka vilken information energibolag väljer att kommunicera i sin hållbarhetsredovisning. (Bryman & Bell 2013, s. 31)

2.2 Urval

2.2.1 Ämnesval

Intresset för hållbar utveckling och företagens samhällsansvar utgör grunden för val av ämne till denna studie. I studien tar det sig uttryck genom en undersökning av hur energibolag arbetar med hållbarhet och hur de presenterar denna information i års- och hållbarhetsredovisningar. Anledningen till att fokus ligger på energibolag beror på att det är en bransch vars inverkan på miljön är betydande. Det blir därför intressant att studera hur dessa företag kommunicerar sitt hållbarhetsarbete idag och om det påverkas av att det sker en lagändring som gör redovisningen tvingande. Då det kan tänkas finnas skillnader mellan de energibolag som redan hållbarhetsredovisar och de som inte gör det, är det intressant att studera båda kategorierna med utgångspunkt i den lagreglering som nu kommit avseende hållbarhetsredovisning.

Följande process har lett oss från problemformulering till slutsats.

Figur 2. Arbetsprocess

2.2.2 Avgränsning

Uppsatsen är avgränsad till att undersöka energibolag verksamma på den svenska marknaden. Då lagändringen endast berör större företag har vi utgått från 18 av de största bolagen i branschen för att kunna skapa indikationer för hur det ser ut i branschen som helhet (För vilka bolag som undersökts, se Bilaga 1). De företag som ingår i en koncern där hållbarhetsrapporter upprättas på koncernnivå är inte tvingade att skapa en egen rapport enligt lagkravet (Justitiedepartementet, 2016), vilket medfört att vi valt att till största del se till moderbolaget i undersökningarna. Undantagsvis har även dotterbolag som är etablerade på den svenska marknaden, men vars moderbolag är etablerat i annat land, undersökts. Undantaget beror på att moderbolaget i detta fall inte upprättar en hållbarhetsrapport i enlighet med svensk lag eller att dotterbolaget valt att upprätta hållbarhetsredovisning ändå. Vi har inte valt att begränsa oss till en geografisk del av Sverige utan granskar svenska bolag belägna runt om i landet. Gällande års- och hållbarhetsredovisningarna har vi begränsat oss till att studera åren 2015, 2014, 2011, 2008 och 2005.

2.2.3 Val av företag

I studien valde vi att granska 18 energibolag på den svenska marknaden och vi har därmed gjort ett strategiskt urval av ett färre antal bolag. Då inte alla energibolag omfattas av den senaste lagregleringen skulle det vara orimligt att göra ett slumpmässigt urval av alla energibolag i Sverige. Istället har vi utgått ifrån en lista över vilka de största elbolagen i Sverige var 2014 (Forsberg, 2014). Medvetna om att detta kan ha förändrats över tiden har vi ändå gjort bedömningen att det handlar om obetydliga förändringar för studiens syfte. Valet gjordes för att vi tror att det är de största företagen som kommer kunna bidra med mest information för att uppnå studiens syfte. De 18 energibolagen studerades utifrån de lagändringar som träder i kraft i december 2016 avseende hållbarhetsredovisning varpå vi sorterade bort de bolag som inte kunde kategoriseras som stora bolag enligt lagrådsremissen (kriterier presenteras i kapitel 4.2) (Justitiedepartementet, 2016, s. 38). Efter utgallringen kvarstod 17 stycken bolag. Vi skickade mail till dessa bolag där vi frågade om det fanns ett intresse från deras sida att delta i vår undersökning. Vi erhöll positivt svar från nio stycken, vilka även varit de bolag som vi tittat närmre på och haft kontakt med för att försöka besvara studiens problemformulering.

Vi har granskat bolag som idag har en utformad rutin för hållbarhetsredovisning likväl som företag som i dagsläget inte upprättar hållbarhetsredovisning. Anledningen till detta är att vi

ville få olika perspektiv på hur lagregleringen kan komma att påverka den information som företag kommunicerar kring hållbarhetsarbete.

2.2.4 Val av respondenter

För att komma i kontakt med potentiella respondenter skickade vi ut mail till de 17 utvalda företagen. Ett standardiserat mail skickades till samtliga företag med en förfrågan om att delta i studien och vi efterfrågade kontakt med någon på företaget som är delaktig i arbetet med att sätta samman hållbarhetsredovisningen. Till de av företagen där vi inte kunde hitta kontaktuppgifter till ekonomi- eller hållbarhetsansvarig har vi skickat vår förfrågan genom kundtjänst. I de fall vi inte erhållit återkoppling på det mail som skickats ut har vi tagit kontakt via telefon för att försäkra oss om att informationen gått fram. Utifrån detta har vi fått kontakt med nio respondenter som ville delta i studien, vilka har olika ansvarsområden men som alla arbetar med hur företagen kommunicerar sitt arbete kring hållbar utveckling. Bland de resterande åtta förfrågningarna erhöll vi återkoppling från fem bolag som meddelade att de inte hade tid eller av annan anledning inte kunde delta i studien. Övriga återkom inte med svar.

Vår förhoppning då vi skickade en förfrågan om att komma i kontakt med dessa personer var att få möjlighet att intervjua de på företagen som har mest kunskap och inblick i hur arbete ser ut och vad som internt anses viktigt att kommunicera. När respondenterna hade bekräftat sin vilja att medverka utfördes intervjuer med var och en av respondenterna, antingen per telefon eller i person.

Följande företag deltog i studien genom intervjuer:

Jämtkraft AB Miljösamordnare	E.ON Sverige AB Hållbarhetsansvarig	Vattenfall AB Hållbarhetsansvarig
Umeå Energi AB Hållbarhetsstrateg	Göteborg Energi AB Ekonomidirektör	Skellefteå Kraft AB Hållbarhetsstrateg
Nordic Green Energy AB Ekonomichef	Mölnadal Energi AB Ekonomichef	Jönköping Energi AB Kvalitets- & miljöchef Kommunikatör

Figur 3. De företag som deltog i studien

2.3 Datainsamling - Sekundärdata

2.3.1 Tillvägagångssätt vid litteraturgranskning

För att få fördjupad kunskap i ämnet och applicerbara teorier användes böcker, artiklar, vetenskapliga journaler och internetbaserade källor. Sökmotorerna som vi använt oss av under arbetets gång är framförallt LUBSearch och Google Scholar. Vi använde ett antal sökord, där "Sustainability Accounting, Mandatory Reporting, Voluntary Reporting, GRI och direktiv 2014/95/EU" gav de mest givande artiklarna för att besvara uppsatsens syfte. Då det redan finns mycket forskning kring studiens område har vi valt att använda oss av den sekundärdata som ansetts vara relevant utifrån studiens syfte, och kompletterat med primärdata som erhållits genom intervjuer.

EU-direktiv 2014/95/EU och lagrådsremiss från Justitiedepartementet (2016) som baseras på detta direktiv, har varit utgångspunkt då vi formulerat syfte. Att studera EU-direktivet och lagrådsremissen har bidragit till en ökad förståelse för varför EU och regeringen vill reglera området för hållbarhetsredovisning. Utifrån detta genomförde vi sedan en litteraturgranskning. Detta tillsammans med innebörden av lagändringen la grunden för val av bransch och teorier. Därefter valde vi ut de företag som skulle granskas vidare och studerade tillgängliga års- och hållbarhetsredovisningar från dessa företag.

2.3.2. Års- och hållbarhetsredovisningar - Val av granskade år

Information som använts från års- och hållbarhetsredovisningar har inhämtats från rapporter avseende år 2015, 2014, 2011, 2008 och 2005. Detta för att skapa en helhetsbild av vilken information företag har fokuserat på att kommunicera, kopplat till hållbarhetsarbete och dess utveckling över tid innan och efter regeringens riktlinjer. För en del företag har dock inte rapporter funnits tillgängliga för alla dessa år. I detta fall har vi kontaktat företagen via mail och bett om att få dessa skickade till oss. På detta sätt har vi kommit över några rapporter, men i andra fall fått utesluta granskning av vissa år av denna anledning. I de fall det inte varit möjligt att granska års- eller hållbarhetsredovisning har vi istället studerat vilken information som ges ut på företagets hemsida. Detta gäller främst de företag som inte hållbarhetsredovisar ännu. Då hållbarhet blivit allt mer aktuellt under senare år valde vi att granska de två senaste redovisningarna för samtliga företag. För att få en historisk överblick av vilken information företag valt att kommunicera har vi även studerat rapporter med tre års mellanrum över en nioårsperiod. Vi valde att inte granska år tidigare än 2005 då vi ansåg att en nioårsperiod var

tillräcklig för att få en överblick över utvecklingen. Detta ansågs även vara tillräckligt för att studera om det fanns synliga skillnader i rapporterna innan det blev krav på statligt ägda företag att hållbarhetsredovisa från räkenskapsåret 2008.

2.3.3 Års- och hållbarhetsredovisningar - Val av granskad information

För att undersöka i vilken utsträckning de granskade företagen informerar om hållbarhetsfrågorna som lagregleringen kräver har en granskning av årsrapporterna genomförts. Vid denna undersökning utgick vi från de punkter som lagändringarna kräver att större företag ska redogöra för, och stämde av huruvida de fanns med i kommunikationen eller inte. Bedömningen av innehållet baseras på hur vi upplevde att företagen kommunicerar ut sitt arbete om de olika frågorna som de numera måste informera om i en rapport. (Esaiasson et al., 2012, s. 220-221) Då intressentundersökningar presenterats i redovisningen har även dessa granskats. Vi har även studerat vilka intressenter företagen anger vara de viktigaste och vilka frågor intressenterna värdesätter enligt dessa undersökningar. Detta gjordes för att se om det gick att utläsa vilka som var de primära intressenterna enligt års- och hållbarhetsrapporterna. Resultatet av dessa granskningar har sedan sammanställts i tabeller för respektive företag där vi redogör för om företagen redovisar om de punkter som lagen kräver att de ska rapportera kring. För att tydliggöra förändringar har vi sammanställt punkterna år för år, vilket ger en tydlig bild över hur mängden information har förändrats över tid avseende vilka frågor som tas upp i redovisningen. Den skriftliga information som funnits tillgänglig har kompletterats med intervjuer för att kunna genomföra en djupare analys. Intervjuerna har varit särskilt givande då inte alla företag har presenterat intressentundersökningar i sina rapporter och även för att årliga rapporter inte har funnits tillgängliga för alla bolag, alla år.

2.4 Datainsamling - Primärdata

2.4.1 Intervjumetod

I denna studie består all primärdata av intervjuer med respondenter på nio av de 17 företag som erhöll mail med förfrågan om att medverka i studien. Respondenterna som medverkat vid intervjuerna är alla delaktiga i hållbarhetsarbetet och kommunikationen i rapporterna.

Vi valde att genomföra semistrukturerade intervjuer då vi undersökte flera olika företag, vilket krävde ett visst mått av struktur i intervjutekniken för att uppnå jämförbarhet mellan svaren från de olika företagen. (Bryman & Bell, 2011, s. 480) Vi har dock velat undvika allt för

strukturerade intervjuer i syfte att erhålla så uttömmande svar som möjligt från deltagarna (Lundahl & Skärvard, 1999, s. 116). Intervjuguiden användes därför som underlag, vilket gjort det möjligt att behålla utrymme för respondenterna att vidareutveckla sina svar och lägga till aspekter som de själva funnit intressanta eller viktiga. Då vi intervjuat två kategorier av företag, där den ena kategorin redan upprättat hållbarhetsredovisning (Kategori 1) och den andra kategorin står inför utmaningen att börja (Kategori 2) tillämpades två olika intervjuguiden. Dessa skiljer sig åt på så vis att den för Kategori 1 (Bilaga 2) har ett större fokus på hur information samlas in för rapporten och hur de avgör vilken information som är relevant att kommunicera ut. Frågorna för Kategori 2 (Bilaga 3) syftar mer till att undersöka hur de förbereder sig inför att börja hållbarhetsrapportera och hur information till rapporten kommer att väljas ut. Vid utformande av intervjuguiderna har vi utgått från studiens problemformulering. Likväl har vi under intervjuerna tillämpat följdfrågor i de fall vi ansett att svaret behövt utvecklas. (Bryman & Bell, 2011, s. 475-476)

Innan intervjuerna ägde rum säkerställde vi att de respondenter som ville fick möjligheten att ta del av intervjuguiden innan intervjun. Genom att låta respondenterna ta del av frågorna har de haft möjlighet att skapa sig en tydligare bild av vad vi önskar ha svar på och de har därmed innan intervjun haft chansen att ta reda på tillräckligt med information för att besvara frågorna. Detta har förhoppningsvis kunnat bidra med så sanningsenlig och relevant information som möjligt. Beslutet om att översända intervjuguiden i förväg baserades dels på respekt gentemot respondenterna, men även på det faktum att kunskapen avseende hållbarhetsredovisning kan tänkas variera inom företagen.

2.4.2 Formulering av intervjufrågor

De frågor som ställdes under intervjuerna syftade till bidra med kunskap kring varför företag hållbarhetsredovisar och hur informationen som ska kommuniceras i rapporten väljs ut av beslutsfattarna. Intervjufrågorna formulerades utifrån teorierna för att skapa material som skulle fungera som en god grund för analys och därmed hjälpa oss att besvara problemformuleringen (Se Bilaga 2 och 3 för intervjufrågor samt dess koppling till teorierna). Innan vi ställde frågor rörande företagets hållbarhetsarbete valde vi att ha tre inledande frågor som var kopplade till respondentens roll i företaget och dess erfarenhet på området hållbarhetsredovisning. Syftet med dessa var att få en bild av respondentens kunskap kring hållbarhetsarbetet på företaget och i vilken omfattning denne är involverad i processen att välja ut information till rapporterna. Förhoppningen var att detta skulle stärka trovärdigheten i svaren.

Nästkommande frågor berör företagens intressenter. Vi ville med dessa frågor få en bild av hur de ser på sina intressenter, vilka de prioriterar och vilka de anser att informationen i hållbarhetsredovisningen förmedlas till. Den avslutande frågan i intervjuguiden behandlar hur företagen samlar in information till sin redovisning. Syftet med denna fråga var att få kunskap om vilka intressenter som bidrar med information om vad redovisningen bör innehålla. Den var även tänkt att bidra med information kring vilka intressenter företagen anpassar sig efter när de väljer ut vad som ska kommuniceras genom redovisningen. Utöver detta ställde vi även frågor som berörde det lagkrav som nu införs avseende hållbarhetsredovisning för större företag. Dessa frågor ställdes med avsikten att undersöka om den information som förmedlas i hållbarhetsredovisningen kommer påverkas av lagregleringen och om företagen kommer behöva ändra hur de kommunicerar informationen på något vis. Detta för att kunna studera om lagändringen resulterar i ett tydligare fokus på att möta en eller några intressenters efterfrågan på information i större utsträckning, då med särskild hänsyn till att staten som intressent får en annan roll i förhållande till företagen.

2.4.3 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna har i snitt tagit mellan 15-30 minuter (redogörelse för respektive intervju presenteras i kapitel 5). Ett undantagsfall var intervjun med Mölndal som endast varade i cirka fem minuter. Anledningen till detta var att respondenten var på konferens under intervjun, men trots detta valde att ställa upp, samt att företaget inte kommit så långt i planeringen över hur de ska gå tillväga vid upprättande av hållbarhetsredovisningen. Samtliga intervjuer har spelats in och alla utom en har skett över telefon. Den personliga intervjun, som genomfördes med E.ON var av mer diskuterande karaktär och blev därmed längre än de övriga. Genom att spela in intervjuerna kunde dessa transkriberas i efterhand och lyssnas igenom flertalet gånger, vilket minskade risken för feltolkning och missuppfattning av erhållna svar (Bryman & Bell, 2011, s. 489). Under telefonintervjuerna har en av oss ställt frågorna till respondenten och resterande i gruppen har lyssnat och antecknat. Under den intervju som var personlig träffade två av oss respondenten på dennes arbetsplats och genomförde intervjun där. Den var således i en miljö som respondenten förhoppningsvis kände sig bekväm i. Under den personliga intervjun var båda korrespondenterna delaktiga i intervjun och ställde frågor. Inga anteckningar togs under tiden, ett val som gjordes då vi ansåg att det var viktigare att båda deltagarna lyssnade aktivt. (Bryman & Bell, 2011, s. 484) Under telefonintervjuerna har vi suttit på en avskild plats som varit fri från störande bakgrundsljud och distraktioner. Detta för att säkerställa

att kvaliteten på materialet blev så bra som möjligt samt för att intervjun skulle ske under lugna förhållanden. (Bryman & Bell, 2011, s. 484) Anledningen till att intervjuerna varit av olika karaktär beror främst på att de geografiska avstånden varierat vilket inneburit att telefonintervju har varit att föredra med de respondenter som inte varit belägna i Skåne.

2.5 Etiska överväganden

Då uppsatsen berör miljö och etik har vi valt att genomföra uppsatsen med forskningsetiska överväganden. Vetenskapsrådet (u.å) har givit ut fyra grundläggande etiska principer vid forskning inom samhällsvetenskap. Nedan framgår hur vi förhållit oss till respektive punkt.

- **Informationskravet** - Varje tillfrågad person har fått information om vad uppsatsen syftar till att undersöka. De som sedan gått med på intervjuer har fått information både om vad deras insats kommer ha för betydelse för undersökningen samt att deras årsrapporter kommer granskas närmare.
- **Samtyckeskravet** - Redan vid tillfrågan via mail framgick det tydligt att det var en fråga om det fanns intresse av att delta. Ett beslut om att inte delta har respekterats. Före intervjun har de även fått informationen om att de när som helst kan avbryta sitt deltagande samt att intervjun spelades in.
- **Konfidentialitetskravet** - Samtliga respondenter är anonyma i uppsatsen, då inga namn har angivits. Istället presenteras deltagarna utifrån den roll de innehar på företaget.
- **Nyttjandekravet** - Uppgifterna kommer enbart användas för vår uppsats.

Vi har även beaktat punkten “falska förespeglningar” och arbetat för att undvika att ge respondenterna vilseledande och falsk information. Detta har gjorts genom att försöka vara så tydliga som möjligt vid kontakt med respondenterna. (Bryman & Bell, 2011, s. 137)

2.6 Studiens trovärdighet

Studiens trovärdighet kan ha påverkats av hur materialet samlats in och då vi gjort tolkningar av dess innehåll. De tolkningar som gjorts har främst varit vid granskning av års- och hållbarhetsredovisningar. Då rapporter från organisationer granskats har vi beaktat det faktum att den eller de individer som producerat och sammanställt rapporterna troligen har en tanke med vad de velat presentera. Informationen som ges i dessa rapporter kan därför vara präglade av individernas egna åsikter om vad som är viktigt. Års- och hållbarhetsredovisningar har med anledning av detta granskats kritiskt och med vetskap om att de inte kan anses vara fria från

felaktigheter samt snedvridningar och är objektiva beskrivningar av de åtgärder som tas för hållbarhet. De har därför granskats tillsammans med kompletterande informationskällor så som intervjuer med bolagen (Bryman & Bell, 2011, s. 556-557).

Vi har även varit medvetna om att de tolkningar vi gjort påverkats av vår kunskap och verklighetsuppfattning. För att tolkningarna inte ska vara allt för styrda av en gruppmedlems referensramar har innehållet diskuterats inom gruppen för att få in fler perspektiv. Vid granskning har vi även kontinuerligt utgått från de krav som ställs på energibolag rörande hållbarhet samt det ramverk (GRI) som majoriteten av de granskade företagen utgår ifrån. Vi tror därmed inte att tolkningarna har haft någon större avvikande effekt på studiens resultat och vår slutsats.

En ytterligare osäkerhet gällande studiens slutsatser kan tänkas gälla hur urvalet av företag har skett. Vi är medvetna om att ett slumpmässigt urval av ett större antal bolag hade gett bättre extern validitet (Esaiasson et al., 2012, s. 156-159). Med hänsyn till att lagregleringen endast berör större företag ansåg vi att ett slumpmässigt urval från en större urvalsgrupp inte var möjlig i den bransch vi valt att studera.

Eftersom genomförda intervjuer varit med anställda på företagen, kan de svar som erhållits vara vinklade i deras intresse. Vidare har kunskapsnivån inom hållbarhetsområdet varierat mellan respondenterna och de har även haft olika ansvarsområden på sina respektive företag. Skillnader i kunskapsnivå kan troligen bero på skillnader i hur företag arbetar med hållbarhet och hur de fördelar ansvaret internt. En ytterligare orsak till dessa skillnader kan hänföras till att vi inte kontaktat en person med en specifik roll på respektive företag, utan enbart velat intervjua någon som är delaktig i arbetet med hållbarhet. Detta kan förklara varför vi har fått kontakt med respondenter vars ansvarsområden skiljer sig åt.

Även under intervjuerna kan tolkningar ha påverkat trovärdigheten. Dels av respondenten då frågorna ställts, men även av oss då vi analyserat respondenternas svar. Att åtta av nio intervjuer genomfördes per telefon kan även tänkas ha en eventuell inverkan på trovärdigheten, då vi inte haft någon möjlighet att studera reaktioner och ansiktsuttryck när frågor ställts likväl som besvarats. Vi anser dock att de intervjuer som genomförts har bidragit med information som varit tillräckligt användbar samt i överensstämmelse med tidigare forskning och företagens årsredovisningar, för att kunna genomföra en analys baserad på tillräckligt rättvisande indikationer.

3. Teoretisk referensram

I detta kapitel förklaras de begrepp och teorier som använts i studien. Först redogörs för hållbarhetsbegreppets betydelse och tidigare forskning kring hållbarhetsrapportering. Därefter presenteras intressentmodellen, legitimitetsteorin samt institutionell teori som ska hjälpa oss att besvara studiens problemformulering. Till sist presenteras hur teorier och modeller kommer användas för att leda oss genom analysen fram till en slutsats.

3.1 Hållbarhetsbegreppet

FN:s definition av hållbar utveckling är en utveckling som kan tillfredsställa dagens behov utan att äventyra framtida generationers möjligheter att få sina behov tillgodosedda. Hållbar utveckling har satt grunden för en långsiktig global utveckling som ska innebära en balans mellan ekonomisk och social utveckling samt miljömässigt bevarande. (United Nations, 2016a) FN tog 2015 fram 17 globala mål som en del av arbetet för att skapa en hållbar utveckling enligt Agenda 2030. De övergripande målen är att få ett slut på fattigdomen, skydda planeten och säkerställa välbefinnande för alla (United Nations, 2016b).

När begreppet hållbarhet används inom ramen för företagande, avses ofta det sociala ansvar företag har för människor likväl som för miljö, gällande den verksamhet som bedrivs. De krav som finns på en hållbar utveckling för företagsverksamheter, oavsett bransch, grundar sig på samma värderingar. Dessa värderingar går att hänföra till FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter. (Larsson, 2005, s. 131-132) Med hänsyn till den faktiska innebörden av begreppet hållbarhet är det svårt, om inte omöjligt, att säga hur ett hållbart företagande ska se ut. Detta gör det i princip omöjligt för ett företag att rapportera om hållbarhet i dess rätta bemärkelse. (Gray & Milne, 2002; Bebbington & Gray, 2001; Bebbington, Gray, Hibbitt & Kirk, 2001)

Grunden för det som idag kallas hållbarhet eller hållbar affärsutveckling är FN:s arbete för mänskliga rättigheter. De normer som tagits fram för företagans ansvar är baserade på befintliga människorättskonventioner som slagits samman, omarbetats samt anpassats för att fungera ur ett företagsperspektiv. Dessa normer används idag som vägledning av flertalet intressenter för att se var företagets ansvar börjar och slutar. (Larsson, 2005, s. 132-133)

För att skapa vägledning för företag i dess arbete för en hållbar affärsutveckling har det tagits fram flertalet olika uppförandekoder, det vill säga rekommendationer och riktlinjer för håll-

barhetsarbete (Larsson, 2005, s. 141). Bland dessa finns bland annat GRI (Larsson, 2005, s. 143). Riktlinjerna i kombination med en ökad efterfrågan på information om företagens hållbarhetsarbete, har bidragit till att kommunikationen av frågor kopplade till hållbar utveckling har ökat. Detta har bidragit till att hållbarhetsredovisning och kunskap kring vad hållbarhet är har ökat. (Grafström et al., 2008; Regeringskansliet, 2010, s. 13)

3.1.1 Hållbarhetsrapportering

Företag rapporterar i stor utsträckning sitt hållbarhetsarbete enligt tillvägagångssättet ”outside-in”, vilket syftar till att skapa legitimitet för företaget (Stubbs & Higgins, 2014, s. 1074). Vid tillämpande av outside-in justerar företagen den interna förvaltningen av information för rapportering så att hållbarhetsrapporten ska uppfylla de krav som ställs från intressenter och befintliga standarder för rapportering. Det är således ett tillvägagångssätt som låter sig påverkas av intressenterna. Genom att tillämpa detta tillvägagångssätt eftersträvas förbättring av företagets rykte och legitimitet. Hållbarhetsrapporten används således till att förbättra företagets ställning gentemot intressenterna, varför själva rapporteringen anses vara kompatibel med intressenternas värderingar och är en del av PR-funktionen. Typiskt för outside-in är att tillvägagångssättet inkluderar intressentdialoger, undersökningar av vilka frågor som är väsentliga och av intresse för intressenterna samt hur verksamheten inverkar på dessa frågor. Att föra en dialog med intressenterna och engagera dem blir en allt viktigare del av hållbarhetsredovisning (Bebbington et al., 2007, s. 86) Intressenterna är på olika sätt involverade i processen att ta fram hållbarhetsrapporter, framförallt då de hjälper företag att identifiera vilka områden som är viktiga att rapportera om och hur hållbarhetsarbetet ska kommuniceras (Thomas & Bebbington, 2005, s. 517). Ett ramverk som förespråkar intressentdialoger och därmed tillvägagångssättet outside-in är GRI. (Stubbs & Higgins, 2014, s. 1074)

Ett annat tillvägagångssätt som företag rapporterar enligt är det som kallas ”PR-approach” och kan kopplas till hur företag kommunicerar sitt arbete med hållbarhet. Kritik har riktats mot detta tillvägagångssätt då det anses leda till selektivt rapportering som gynnar företagets PR och därav eventuellt bygger upp en fasad som ser bättre ut än den faktiskt är. (Stubbs & Higgins, 2014, s. 1074) Detta beror på att rapporteringen har sitt fokus på genomförda prestationer med positiva egenskaper. Tillvägagångssättet innebär att bedrifter rapporteras på ett sätt som enbart skildrar delar av arbetet eller är överdrivna på ett sådant sätt att de inte ger en sanningsenlig bild. Det finns således en stor risk för greenwashing i detta tillvägagångssätt. (Stubbs & Higgins, 2014, s. 1074)

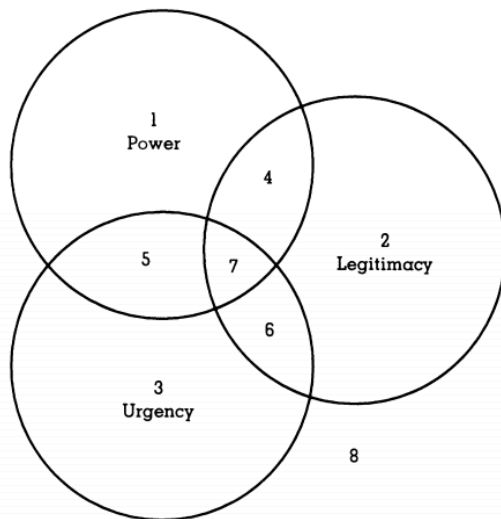
3.2 Intressentmodellen

Intressentmodellen utgår från intressenternas intressen, vilket gör den användbar vid utredning och identifiering av vilka aktörer som är av vikt för en organisation (Grafström, Göthberg & Windell, 2008, s. 65). Intressenterna kan delas in i två huvudkategorier; primära och sekundära. De primära intressenterna är de som anses nödvändiga för att företaget ska kunna fortleva. Sekundära intressenter har inte någon direkt inverkan på företagets fortlevnad, men kan ha positiv eller negativ effekt på företaget i allmän mening (Grafström et al., 2008, s. 67). Utöver denna kategorisering kan intressenterna även delas in i grupper utifrån dess förmåga att påverka företaget och dess ledning i form av möjligheten att ställa miljökrav. Det finns huvudsakligen fyra olika grupper som har större sannolikhet att få gehör för sina miljökrav. De olika grupperna består av reglerande intressenter (exempelvis staten och branschorganisationer), organisatoriska intressenter (exempelvis aktieägare, kunder och leverantörer), samhällsaktörer (exempelvis miljöorganisationer) samt media. (Onkila et al., 2014, s. 135-136)

Intressentmodellen utgår från de intressen och krav som riktas mot företaget, vilket återspeglas i ledningens beslutsfattande i form av att de är lyhörda mot intressenternas önskemål och krav. Intressenterna spelar en viktig roll då företags sociala ansvar ska utformas och är således viktiga att beakta och vara samspelt med vid utformandet av detta arbete. (Grafström et al., 2008, s. 65) När intressentmodellen används för att analysera hur företag förhåller sig till sina intressenter bör två frågor ställas: "Vilken roll spelar intressenterna för företaget?" samt "Till vem eller vilka intressenter ledningen riktar sin uppmärksamhet?". Genom att utgå från dessa frågor går det att skapa en förståelse för vilka roller de olika intressenterna har samt vilken kategori och grupp de kan tänkas tillhöra. (Mitchell et al., 1997, s. 853)

Att definiera vem eller vilka intressenter som har betydelse för företaget kan vara svårt. Mitchell et al. (1997) hävdar att hur olika intressenter prioriteras har sin utgångspunkt i tre olika egenskaper som intressenten kan besitta. Graden av uppmärksamhet från företaget beror således på intressentens förmåga att påverka företaget (power), vilken relation intressenten har till företagen och dess legitimitet (legitimacy) samt vilket anspråk intressenterna gör på företaget och hur brådskande detta är (urgency) (Mitchell et al., 1997, s. 854).

FIGURE 1
Qualitative Classes of Stakeholders

Källa: Mitchell et al., 1997, s. 854

3.3 Legitimitetsteorin

Legitimitetsteorin utgår ifrån att företag strävar efter att uppfattas som legitima genom att agera inom de gränser och normer som är fastställda av samhället (Deegan & Unerman, 2011, s. 323). Ett företag betraktas som legitimt om dess värderingar stämmer överens med de värderingar som finns i samhället där företaget bedriver sin verksamhet, samt att dess aktiviteter är önskvärda och lämpliga sett till fastställda normer (Lindblom, 1993). Enligt legitimitetsteorin är det inte vad företaget faktiskt gör för att skapa legitimitet som är det viktiga, utan det är samhällets syn på vad företaget gör, som avgör om det ses som legitimt eller inte. Detta innebär alltså att legitimitet är socialt konstruerat och företag kan påverka vilken information de vill ge till intressenterna för att skapa eller behålla legitimitet. (Suchman, 1995) Legitimitetsteorin utgår således ifrån att det finns ett så kallat socialt kontrakt mellan organisationen och samhället. Detta innebär att samhället har förväntningar på att organisationer ska agera på ett visst sätt. Så länge företag möter dessa förväntningar så kommer de kunna fortsätta bedriva sin verksamhet. (Deegan & Unerman, 2011, s. 325)

För att skapa och behålla legitimitet är det viktigt att företag kommunicerar sina aktiviteter till allmänheten. Det vanligast förekommande sättet att kommunicera sina legitimerade handlingar är via årliga rapporter. (Buhr, 1998, s. 164) Genom att ta fram rapporter som visar hur företaget arbetar för att ta ansvar för ekonomi, miljö och det sociala avser företaget bli accepterat

av omvärlden och minska risken för spridning av dåliga rykten (Bebbington, Larrinaga-Gonzalez, Moneva-Abadía, 2008). Samhällets förväntningar på företagen styrs av normer som finns i samhället, vilka förändras över tid och påverkar företagens utformning av de årliga rapporterna (Deegan & Unerman, 2011, s. 323; Deegan & Rankin, 1996).

Då innehållet i de årliga rapporterna till stor del styrs av ledningens tro och värderingar, kan dessa rapporter inte ses som neutrala. Ledningen kan till stor del besluta om vilken information de vill lämna och därmed kan de årliga rapporterna ses som ett strategiskt dokument som gör det möjligt för företaget att selektivt visa vilka aktiviteter de genomför. (Buhr, 1998, s. 164)

3.4 Institutionell teori

Institutionell teori försöker förklara varför företag inom en viss bransch tenderar att ha liknande egenskaper och organisatorisk form (Larrinaga-Gonzalez, 2007). Enligt teorin är företag en del av ett socialt system som bygger på normer, värderingar och antaganden om vad som är lämpligt och accepterat ekonomiskt beteende (Carpenter & Feroz, 2001, s. 565). Anledningen till att branscher i många fall blir homogena kan förklaras av att företag förändras till följd av samhällets påtryckningar (DiMaggio & Powell, 1983, s. 148). Genom att göra som andra och följa förändrade normer och värderingar i den externa miljön belönas företag med legitimitet och möjlighet att fortsätta bedriva sin verksamhet (Scott, 1987, s. 498). Institutionell teori förklarar alltså hur organisationer svarar på förändrade sociala och institutionella påtryckningar och förväntningar (Deegan & Unerman, 2011, s. 361).

Den institutionella teorin består av flera delar, där särskilt en av dessa kan ses som relevanta för att förklara frivillig rapportering, vilken är *isomorphism* (Deegan & Unerman, 2011, s. 362). Isomorphism är en process som innebär att ett företag härmar andra företag i samma bransch. Processen leder till att organisationer blir allt mer homogena då de vill möta förväntningar från den institutionella miljön (DiMaggio & Powell, 1983, s. 149). Detta kan ta uttryck i tre olika processer; *coercive isomorphism*, *mimetic isomorphism* och *normative isomorphism* (DiMaggio & Powell, 1983, s. 150). Coercive isomorphism uppstår när ett företag förändrar sitt sätt att arbeta till följd av påtryckningar från de intressenter som organisationen är beroende av. Dessa påtryckningar kan både vara informella och formella och gör att företag känner sig tvingade att anpassa sitt arbetssätt efter de intressenter som har mest makt och inflytande över företaget. (DiMaggio & Powell, 1983, s. 150) Mimetic isomorphism sker då före-

tag härmar de som är bäst i branschen alternativt inom ett visst område, för att öka sin legitimitet och normative isomorphism innebär att företag förändrar sin praxis till följd av påtryckningar från normer från vissa grupper. (DiMaggio & Powell, 1983, s. 151)

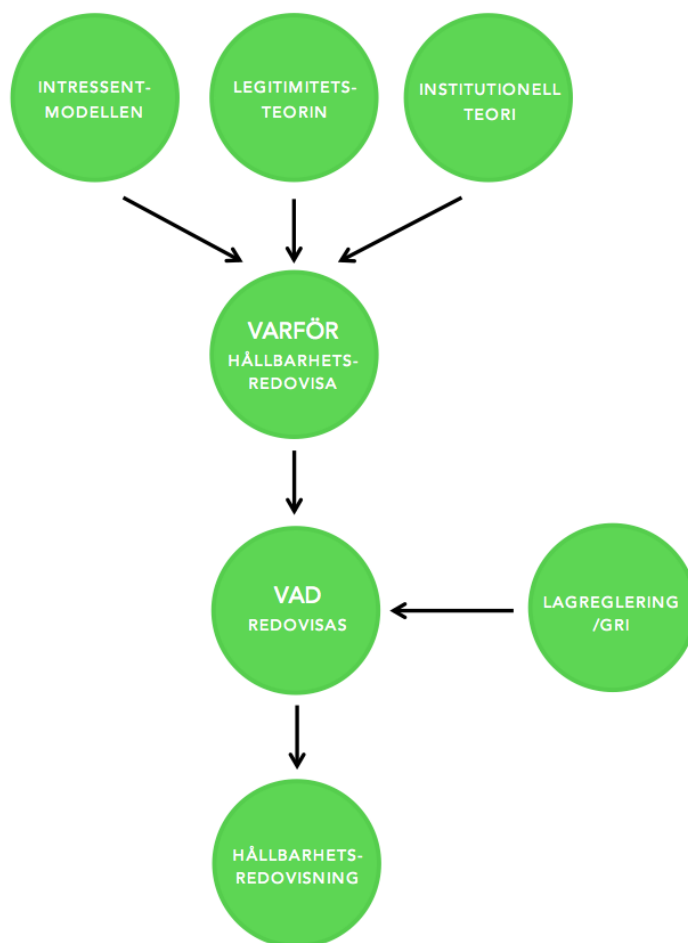
3.5 Hur teorier och modeller kommer användas som analysverktyg

Intressentmodellen, legitimitetsteorin och institutionell teori kommer användas för att analysera hur de nio energibolag som omfattas av vår studie påverkas av lagkravet på hållbarhetsredovisning. De tre teorierna används för att beskriva och analysera varför företag väljer att hållbarhetsredovisa när det är frivilligt kontra när det blir tvingande. Då teorierna är omfattande har vi valt att fokusera på utvalda delar av teorierna som ska hjälpa oss att besvara studiens problemformulering. För att analysera vilket innehåll som tas med i hållbarhetsredovisningen kompletteras de tre teorierna med lagregleringen som blir gällande från och med räkenskapsåret 2017 och därmed direktivet som det baseras på, samt det normativa ramverket GRI. Detta kommer göra det möjligt att mer djupgående undersöka hur beslutsfattare väljer ut vilket innehåll som ska kommuniceras i hållbarhetsredovisningen med hänsyn till vad som är väsentligt för intressenterna. Analysen kommer även stödjas av tidigare forskning kring hållbarhetsbegreppet och hållbarhetsrapportering för att få en förståelse för hur hållbarhetsredovisningen har utvecklats över tid.

Genom att analysera bolagen med hjälp av legitimitetsteorin vill vi få fram ytterligare belägg för varför företag redovisar sitt hållbarhetsarbete samt hur intressenternas förväntningar påverkar företagets val. Intressentmodellen kommer användas som verktyg för att analysera hur olika intressenter påverkar energibolagens verksamheter och den information som företag väljer att förmedla i sin hållbarhetsredovisning. Vidare kommer vi använda institutionell teori för att analysera varför energibolag till stor del redan hållbarhetsredovisar samt hur påtryckningar från intressenter som bolagen är beroende av påverkar dess redovisning.

Intressentteorin, legitimitetsteorin och institutionell teori kommer också användas för att förklara varför ett bolag väljer att redovisa hållbarhetsfrågor. Teorierna är systembaserade vilket innebär att de påverkar och påverkas av det samhälle som det verkar inom (Gray, Owen & Adams, 1996, s. 45). Intressentteorin och legitimitetsteorin kan ses som två överlappande teorier där skillnaden är att intressentteorin fokuserar på bolagens interaktion med intressenter i samhället, medan legitimitetsteorin berör bolagets interaktioner med samhället som helhet (Gray, Kouhy, Lavers, 1995, s. 52; Deegan, Rankin & Tobin, 2002, s. 295). Då lagkravet

kring hållbarhetsredovisning dels är tänkt att förse intressenterna med mer information avseende företags hållbarhetsarbete är det intressant att använda båda teorierna för att analysera energibolag utifrån båda perspektiven. Institutionell teori kompletterar de två tidigare nämnda teorierna genom att ur ett annat perspektiv försöka förklara hur bolag förstår och svarar på förändring i sociala och institutionella påtryckningar och förväntningar. Det blir därför ett intressant analysverktyg då tidigare forskning visar att förväntningar i samhället förändras över tid. (Deegan & Unerman, 2011, s. 361)

Figur 4. Analysmodell

4. Institutionell kontext

I det här kapitlet ges en genomgång av det EU-direktiv som ligger till grund för lagändringarna avseende hållbarhetsredovisning i Sverige. Detta följs av en redogörelse av vad lagregleringen innebär för svenska bolag.

4.1 Direktiv 2014/95/EU

I oktober 2014 antogs ändringar av det tidigare EU-direktivet 2013/34/EU om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, genom ett nytt direktiv, 2014/95/EU. Direktivet innehåller ändringar avseende upplysningar om information som är icke-finansiell, samt om mångfaldspolicy. Reglerna avser större företag och koncerner. (Justitiedepartementet, 2016 s. 32) Direktivet kan ses som ett steg mot att uppfylla Förenta Nationernas (FN) globala mål mot hållbar utveckling och målen uppsatta i Agenda 2030 (Justitiedepartementet, 2016, s. 33).

Syftet med direktivet och implementerandet i medlemsländerna grundar sig i att kommissionen anser att det finns ett behov av att öka öppenheten på området och att företag behöver förbättra och utveckla den information de förser intressenterna med. Främst avseende icke-finansiell information rörande social- och miljörelaterade frågor. Syftet med en ökad öppenhet är att den information som rör dessa områden ska uppnå samma höga nivå i alla medlemsländerna. Kommissionen har vidare fastställt att företag ökar förtroendet hos sina konsumenter likväl som investerare genom att låta information om deras arbete med hållbarhetsfrågor vara offentligt. Målet är således att göra den icke-finansiella information som tillhandahålls av större företag mer jämförbar, konsekvent och relevant. För att skapa en förändring mot en hållbar global ekonomi tillsammans med långsiktig lönsamhet, social rättvisa och miljöskydd anger kommissionen att förmedlande av icke-finansiell information är en grundläggande faktor för att kunna mäta, övervaka och hantera företags resultat och inverkan på samhället. (2014/95/EU)

4.2 Lagändring i Sverige

Då Sverige är med i den Europeiska Unionen (EU) medför det att landet är tvunget att följa de rättsakter som kommer från EU (Europeiska Unionen, 2016b). EU kan ge ut förordningar, som ska följas till sin helhet av varje land, eller direktiv, som blir som mål men där varje land enskilt får implementera egna lagar hur de själva önskar (Europeiska Unionen, 2016b). Detta

innebär att Sverige i sin tur har satt upp egna lagar för att nå EUs mål med direktivet. Lagändringarna kommer att träda i kraft i slutet av år 2016 och tillämpas på räkenskapsåret som följer efter 31 december. I Sverige har skärpta gränser satts upp för vilka företag som omfattas av kraven på tilläggsuppgifter, jämfört med de som EU kräver. Bolaget ska under det aktuella och det föregående räkenskapsåret ha haft minst två av följande kriterier uppfyllda:

- Medelantalet anställda: Mer än 250 stycken
- Balansomslutningen: Mer än 175 miljoner kronor
- Nettoomsättningen: Mer än 350 miljoner kronor

(Justitiedepartementet, 2016, s. 38)

Upplysningarna som företag kommer bli tvingade att lämna gäller frågor om personal, miljö, mänskliga rättigheter, sociala förhållanden och antikorrupcion. Bolaget ska upplysa om hur deras policys för respektive område ser ut, och ifall de inte tillämpar en policy i någon av frågorna, eller mångfald, är de tvungna att ange skälen till avsaknaden i deras rapport. (Justitiedepartementet, 2016, s. 36, 42-43) Kriterierna för mångfaldsrapportering är andra än de för annan icke-finansiell rapportering (Justitiedepartementet, 2016, s. 52-53). De ska även ange vilka risker som finns på respektive område och hur deras riskhantering ser ut (Justitiedepartementet, 2016, s. 36, 42-43).

De svenska kravens syfte överensstämmer med EU-direktivets syfte om ökad öppenhet och jämförbarhet i hur hållbarhetsfrågorna hanteras i de större företagen. Däremot vill regeringen förutom detta även att kraven ska vara till stöd i själva arbetet med hållbarhetsfrågor och dess utveckling. (Justitiedepartementet, 2016, s. 1)

4.3 GRI

GRI är en icke-vinstdrivande organisation som tar fram riktlinjer för hur hållbarhetsredovisning kan utformas (Dienes, Sassen & Fischer, 2016; Justitiedepartementet, 2016, s. 36). Riktlinjerna är utformade efter principen om "the tripple bottom line", det vill säga ekonomisk, social och miljömässig påverkan (Moneva, Archel & Correa, 2006). Avsikten är att förse företag med verktyg och riktlinjer för att kunna framställa en hållbarhetsredovisning som är tillförlitlig och relevant (GRI, u.å). De två ledande branscherna avseende tillämpande av GRI är energi- och finansbranschen (Del Mar Alonso-Almeida et al., 2014). Riktlinjernas populari-

tet inom energibranschen har hänförs till att branschen ses som smutsig (Mio, 2010; Clarkson, Overell & Chapple, 2011).

GRI:s vision är att bidra till en framtid där företagen ska börja inkludera hållbarhet i samtliga beslutsprocesser (GRI, 2016a). Genom att arbeta med de framtagna riktlinjerna ska en ökad transparens mellan företag uppnås vilket medför att den information som kommuniceras ut blir mer användbar för läsaren av rapporten (GRI, u.å). GRI försöker således anpassa riktlinjerna så att den icke-finansiella information som redovisas ska vara användbar för flera olika intressenter (GRI, 2016b). Trots riktlinjernas popularitet finns det forskning som tyder på att dess syfte inte uppnås. Vilket beror på att en del av de företag som använder sig av GRI i själva verket inte uppför sig i enlighet med innebörden av hållbar utveckling och ramverkets syfte. (Moneva et al., 2006, s. 121) Istället används riktlinjerna som verktyg för att legitimera beslut och agerande från ledningen/beslutsfattare (Bebbington et al., 2004).

5. Empiri

I detta kapitel presenteras resultaten av genomförda undersökningar. Det innehåller således en presentation av vilka företag som studerats, vad som sagts i års- och hållbarhetsredovisningar samt en presentation av genomförda intervjuer. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

5.1 Energibolag

Denna undersökning bygger på en studie av nio energibolag vilka framgår av tabell 1 nedan. Av dessa är sex bolag kommunägda, två privatägda och ett är statligt ägt. Tabellen visar även vilken roll respektive respondent har på företaget och hur länge intervjun varade. Det framgår även om företagen har hållbarhetsrapporterat tidigare.

Företag	Respondent	Kategori	Intervjutid
E.ON	Hållbarhetsansvarig	1	37:32 min
Göteborg Energi	Ekonomidirektör	1	16:04 min
Jämtkraft	Miljösamordnare	1	27:13 min
Jönköping energi	Kvalitet - & miljöchef	2	21:10 min
Mölnadal Energi	Ekonomichef	2	5:56 min
Nordic Green Energy	Ekonomichef	2	14:51 min
Skellefteå Kraft	Hållbarhetsstrateg	1	31:10 min
Umeå Energi	Hållbarhetsstrateg	1	18:16 min
Vattenfall	Hållbarhetsansvarig	1	16:20 min

Tabell 1. Deltagande i studien

5.2 Beskrivning av respondenter

E.ON

Respondenten är hållbarhetsansvarig och ansvarar för att driva, definiera och bevaka hållbarhetsarbetet. Denne har arbetat på företaget i två och ett halvt år, först som hållbarhetskommunikatör och sedan som hållbarhetsansvarig. Sedan 2007 har respondenten arbetat med hållbarhetsfrågor och har tidigare arbetat med utvecklingsfrågor och mänskliga rättigheter.

Göteborg Energi

Respondenten är ekonomidirektör på företaget, vilket inkluderar området för ekonomi, kvalitet och miljö. Denne har arbetat på företaget sedan januari 2013 och har gått från att endast ha ansvar för ekonomi och finans till att ha ett mer övergripande ansvar för verksamhetsstyrningen. Respondenten har tidigare arbetat på Telia Sonera i många år i nära samarbete med koncernens miljöchef.

Jämtkraft

Intervjun genomfördes med miljöansvarig/miljösamordnare för Jämtkraft. Denne har arbetat med hållbarhetsfrågor i 20 år och har gått flera miljöutbildningar. Arbetade tidigare som politiker i sin hemkommun med fokus på miljö- och hälsovårdsfrågor innan tjänsten på Jämtkraft.

Jönköping Energi

Intervjun utfördes med två personer på företaget. Respondent 1 arbetar som kvalitets- och miljöchef och har även ansvar för personal. Respondent 2 arbetar som kommunikator och har hand om miljö- och hållbarhetsfrågor, men är sedan hösten 2017 utlånad till miljögruppen på heltid. Båda respondenterna har arbetat på företaget i fem och ett halvt år men har tidigare inte arbetat med hållbarhetsredovisning, även om arbete har skett med certifieringar, arbetsmiljö och miljöfrågor.

Mölndal Energi

Intervjun genomfördes med Mölndal energi ekonomichef som har arbetat på företaget i 15 år med samma roll. Respondenten har aldrig arbetat med hållbarhetsredovisning tidigare, men har sedan länge arbetat med frågor som rör hållbarhet.

Nordic Green Energy

Respondenten har arbetat på företaget i fyra år och har haft titeln ekonomichef under hela anställningen, samt ingår i rekryteringsgruppen. Denna har sedan tidigare ingen erfarenhet om hållbarhetsredovisning då Nordic Green Energy inte arbetat med rapportering av hållbarhetsarbetet även om företaget arbetat med hållbarhetsfrågor under en längre tid.

Skellefteå Kraft

Intervjun utfördes med Skellefteå krafts hållbarhetsstrateg som sitter på avdelningen för kommunikation och hållbarhet. Respondenten har arbetat på företaget i sex år och började på avdelningen för marknad och kommunikation för att sedan börja arbeta som hållbarhetsstrateg. Det är först under de senaste åren som denne i huvudsak har arbetat med hållbarhetsfrågor. Respondenten arbetade tidigare som konsult under ett antal år där arbetet involverade att ta fram hållbarhetsredovisningar till enskilda bolag.

Umeå Energi

Intervjun genomfördes med hållbarhetsstrateg på Umeå Energi. Respondenten har arbetat på företaget i 18 år och har i princip arbetat med samma frågor hela tiden. Frågorna rör miljö, system, forskning, utveckling och hållbarhet. Respondenten har arbetat med miljöfrågor sedan 1989.

Vattenfall

Respondenten sitter på hållbarhetsavdelningen på den formella staben. Denne har varit anställd på företaget i 25 år och har arbetat med miljö- och hållbarhetsfrågor på heltid de senaste fem åren. Respondenten har ansvar för uppföljning, målstyrning och affärsplanering, det vill säga hållbarhetsstyrning i helhet.

5.3 Kategori 1 - Företag som redan hållbarhetsredovisar

5.3.1 Års- och hållbarhetsredovisningar

E.ON

Åren som granskats för E.ON är 2008 till 2015. I årsredovisningen 2008 antas en ny miljöpolicy och det finns ett tydligt fokus på medarbetare och kunder. I rapporten för 2011 kommuniceras information med fokus på medarbetare och kunder. (E.ON Sverige AB 2008, 2011)

Företaget upprättar sedan 2014 en separat hållbarhetsrapport, dessförinnan har arbetet kommunicerats i förvaltningsberättelsen. Miljöchefen säger i 2014 års hållbarhetsrapport att företaget väljer ut den information som är relevant att fokusera på baserat på miljöaspekter, lagkrav, externa intressenter, resultat från riskbedömningar och revisioner samt krav från koncernledningen. E.ON genomför kontinuerligt en dialog med sina intressenter där framförallt sociala medier är ett viktigt verktyg för att få en förståelse för vad intressenterna tycker om företagets arbete och varumärke. Företaget har följt GRI:s riktlinjer sedan 2014. (E.ON Sverige AB, 2008, 2011, 2014, 2015)

E.ON	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö		✓	✓	✓	✓
Personal		✓	✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter		✓	✓	✓	✓
Sociala förhållanden		✓	✓	✓	✓
Antikorruption				✓	✓
Riskhantering		✓	✓	✓	✓
Intressentdialog		✓	✓	✓	✓

Tabell 2. Överblick över E.ON:s hållbarhetsredovisning över tid

Källa: E.ON. Sverige AB, 2008-2015.

- De viktigaste intressenterna uppges i 2015 års hållbarhetsrapport vara; medarbetare, kunder/kundorganisationer, miljö- och hållbarhetsansvariga, miljö- och intresseorganisationer, journalister/media/opinionsbildare, politiker, tjänstemän och myndigheter (E.ON Sverige AB, 2015)
- De viktigaste frågorna enligt intressentdialogerna saknas i hållbarhetsredovisningen för 2015 (E.ON Sverige AB, 2015).

Göteborg Energi

Göteborg Energi har i sin årsredovisning för 2005 ett avsnitt som behandlar miljö och personal. I 2008 samt 2011 års rapport redogörs fortsatt hur företaget arbetar med miljö, och avsnitten om personal har blivit utvidgade. (Göteborg Energi AB, 2005, 2008a-b, 2011a-b) Hållbar-

hetsredovisningen presenteras för år 2014 och 2015 i en års- och hållbarhetsrapportsrapport. Dessa rapporter har ett än större fokus på hållbarhet och ansvarstagande än tidigare års redovisning. Göteborg Energi presenterar en intressentdialog i 2014 års redovisning och även under år 2015 där det även finns en väsentlighetsanalys som genomförts för att få ökad kunskap om vilka förväntningar och åsikter intressenterna har kring deras hållbarhetsarbete och vilka hållbarhetsfrågor intressenterna anser vara viktiga för verksamheten. Göteborg Energi har rapporterat enligt GRI sedan 2014. (Göteborg Energi AB, 2005, 2008a-b, 2011a-b, 2014, 2015)

Göteborg Energi	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö	✓	✓	✓	✓	✓
Personal	✓	✓	✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter			✓	✓	✓
Sociala förhållanden			✓	✓	✓
Antikorruption				✓	✓
Riskhantering		✓	✓	✓	✓
Intressentdialog				✓	✓

Tabell 3. Överblick över Göteborg Energis hållbarhetsredovisning över tid

Källa: Göteborg Energi AB, 2005-2015.

- De viktigaste intressenterna enligt års- & hållbarhetsrapporten 2015 är; kunder (privata och företag), medarbetare och fackliga organisationer, ägare, myndigheter, samarbetspartners och akademi, leverantörer, ideella organisationer, bransch, allmänheten, skola (Göteborg Energi AB, 2015)
- De tre viktigaste frågorna enligt intressentundersökningen presenterad 2015 är; Kompetens och attraktiv arbetsgivare, hälsa och säkerhet på arbetsplatsen samt utsläpp till luft och klimatpåverkan (Göteborg Energi AB, 2015).

Jämtkraft

Från tiden 2005 till 2015 framgår det av de årliga rapporterna att Jämtkraft kommunicerar ett större ansvarstagande för samhället än vad lagen kräver och att kommunikationen kring detta har ökat i omfattning över åren (Jämtkraft AB, 2005, 2008, 2011, 2014, 2015). I deras årsredovisning 2005 går det att urskilja ett fokus på miljö och medarbetare, som vidareutvecklas mot ett större hållbarhetstänk över tid. Detta blir tydligt under 2011 där fokus utvidgats till miljö, samhället, medarbetare & organisation, kunder & leverantörer och de vidgar begreppet hållbarhet. I rapporten för 2015 syns ett ännu större ansvarstagande för en global hållbar utveckling då mängden information kring flera av frågorna har ökat. Sedan 2011 har företaget rapporterat enligt GRI. (Jämtkraft AB, 2005, 2008, 2011, 2014, 2015)

Jämtkraft	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö	✓	✓	✓	✓	✓
Personal	✓	✓	✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter			✓	✓	✓
Sociala förhållanden		✓	✓	✓	✓
Antikorruption				✓	✓
Riskhantering			✓	✓	✓
Intressentdialog			✓	✓	✓

Tabell 4. Överblick över Jämtkrafts hållbarhetsredovisning över tid

Källa: Jämtkraft AB, 2005-2015.

- De viktigaste intressenterna enligt rapporten för år 2015 är; leverantörer, samarbetspartners, myndigheter, finansiella aktörer, frivilligorganisationer, branschorganisationer, media, akademi, närboende, anställda, sponsringspartners och kunder. (Jämtkraft AB, 2015)
- De tre viktigaste frågorna enligt intressentdialogen presenterad 2015: Mänskliga rättigheter, mångfald och arbetsvillkor (Jämtkraft AB, 2015).

Skellefteå Kraft

Redan i årsredovisningen 2005 anger företaget att de profilerar sig som ett “kundorienterat företag med stark miljöprägel”. Informationen kring frågor som rör hållbarhet har ökat under 2008. År 2011 får frågor kring miljö, medarbetaren, riskhantering och kunden större fokus. I redovisningen för 2014 presenteras deras första hållbarhetsrapport. (Skellefteå Kraft AB, 2005, 2008, 2011, 2014, 2015) De anger bland annat att syftet med innehållet i redovisningen är att återspegla vad intressenterna tycker är viktigast. Redovisningen 2015 är lik den för 2014 men de ger mer information kring varje fråga och visar ett ännu större ansvar mot en hållbar utveckling. De har fortfarande de viktigaste intressentgruppernas åsikter som utgångspunkt för redovisningen. Skellefteå Kraft har följt GRI:s riktlinjer sedan 2014. (Skellefteå Kraft AB, 2005, 2008, 2011, 2014, 2015)

Skellefteå Kraft	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö	✓	✓	✓	✓	✓
Personal		✓	✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter				✓	✓
Sociala förhållanden		✓	✓	✓	✓
Antikorruption					
Riskhantering		✓	✓	✓	✓
Intressentdialog				✓	✓

Tabell 5. Överblick över Skellefteå Krafts hållbarhetsredovisning över tid

Källa: Skellefteå Kraft AB, 2005-2015.

- Viktigaste intressenterna enligt årsredovisningen 2015 är; kunder, allmänhet, potentiella och befintliga medarbetare, ägare, myndigheter, intresseorganisationer och politiker. (Skellefteå Kraft AB, 2015)
- Tre av de viktigaste frågorna enligt intressentdialogen i redovisningen för 2015 var; Ekonomiskt resultat, tillgänglighet och tillförlitlighet i energileveranser, påverkan på biologisk mångfald. (Skellefteå Kraft AB, 2015)

Umeå Energi

Åren som har granskats är 2008-2015. Frågor kopplade till miljö får genomgående utrymme i Umeå Energis redovisningar. Invånare i kommunen anses även de vara viktiga för verksamheten. År 2014 upprättar de sin första hållbarhetsredovisning och startar ett fördjupat och samordnat hållbarhetsarbete. I 2015 års redovisning anger de att de upplever en ökad transparens gentemot sina intressenter som ett resultat av en integrerad hållbarhetsredovisning. (Umeå Energi, 2008, 2011, 2014, 2015) I redovisningen för 2015 informerar företaget inget om risker men anger att de ska börja redovisa det från och med år 2016. Mängden information kring hållbarhetsfrågor ökar för varje år. Sedan 2014 har företaget rapporterat i enlighet med GRI. (Umeå Energi AB, 2008, 2011, 2014, 2015)

Umeå energi	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö		✓	✓	✓	✓
Personal		✓	✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter			✓	✓	✓
Sociala förhållanden			✓	✓	✓
Antikorruption					✓
Riskhantering					
Intressentdialog			✓	✓	✓

Tabell 6. Överblick över Umeå Energis hållbarhetsredovisning över tid

Källa: Umeå Energi AB, 2008-2015.

- Viktigaste intressenterna enligt rapporten är; privat- och företagskunder, leverantörer, medarbetare, koncernledning samt styrelse. (Umeå Energi AB, 2015)
- Tre av de viktigaste frågorna presenterade i intressentdialogen 2015 var; förnybar energi, minskat klimatavtryck och ekonomisk utveckling. (Umeå Energi AB, 2015)

Vattenfall AB

Bolaget är det enda i undersökningen som är statligt ägt. Vattenfall redovisar genomgående sitt arbete med personal, miljö, mänskliga rättigheter, sociala förhållanden och antikorrupktion. (Vattenfall AB, 2005, 2008, 2011, 2014, 2015) År 2011 finns endast en hållbarhetsredovisning på engelska tillgänglig. Denna innehåller betydligt färre punkter än både undersöknings-

året tidigare och det efter. Under 2014 och 2015 presenteras informationen kring hållbarhet i en rapport integrerat med den finansiella informationen. Vattenfall har sedan 2005 hållbarhetsredovisat enligt GRI. (Vattenfall AB, 2005, 2008, 2011, 2014, 2015)

Vattenfall	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö	✓	✓	✓	✓	✓
Personal	✓	✓	✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter	✓	✓		✓	✓
Sociala förhållanden	✓	✓	✓	✓	✓
Antikorruption	✓	✓		✓	✓
Riskhantering				✓	✓
Intressentdialog		✓		✓	✓

Tabell 7. Överblick över Vattenfalls hållbarhetsredovisning över tid

Källa: Vattenfall AB, 2005-2015.

- Viktigaste intressenterna enligt årsredovisningen 2015 är medborgare och kunder, ägaren, politiska beslutsfattare och nätmyndigheter, intresseorganisationer, finansiella intressenter, media, leverantörer och medarbetare (Vattenfall AB, 2015).
- Tre av de viktigaste frågorna enligt intressentdialogen presenterad 2015 är; mer förnybar energi och lägre utsläpp, kundlösningar som möjliggör hållbar energianvändning, ökad resurseffektivitet (Vattenfall AB, 2015).

5.3.2 Intervjusvar

a) Varför företagen började redovisa och hur förberedelserna ser ut inför lagändringarna

I frågan om varför företagen började hållbarhetsredovisa var deras svar till stor del överensstämmande. Som hållbarhetsansvarig på Vattenfall uttryckte det:

“ Vi började rapportera på grund av att det fanns en stor efterfrågan på information utifrån.”

Intressenterna önskade ökad transparens och mer information på området. Majoriteten av respondenterna svarade att det var ett ämne som fick allt mer fokus, och därför valde de att

börja redovisa. Umeå Energi, Göteborg Energi och Skellefteå Kraft lyfte fram att de arbetat med det sedan tidigare men att de ville ta frågan på större allvar och börja arbeta med det mer strukturerat. Jämtkraft svarade även att de önskade ligga i framkant, före sina konkurrenter, på området.

Majoriteten av respondenterna framförde att företaget har förstått att de har ett ansvar i hållbarhetsfrågan och tycker det är viktigt att arbeta för en hållbar utveckling. De har därför arbetat med hållbarhetsfrågor även innan de började rapportera om det.

“Hållbarhetsrapportering ska inte enbart vara en skönmålning” menar hållbarhetsansvarig på E.ON. Att visa, både externt och internt, vad de är bra på samt var det finns förbättringspotential var en viktig anledning till att de började hållbarhetsrapportera. En ytterligare faktor som flera företag ansåg bidragit till att de börjat redovisa var att de kunde stärka sin trovärdighet och sitt varumärke genom att visa hur de tar ansvar i hållbarhetsfrågor.

“Allmänhetens dom är idag mycket farligare för ett företag än en juridisk tvist” - Hållbarhetsansvarig på E.ON.

I frågan om och hur de förbereder sig inför lagkravet är alla överens, de redovisar redan i stort det som lagen kräver och förändringarna blir därför relativt små. Respondenterna uttrycker att det som behöver göras är att ytterligare fördjupa sina kunskaper om vad lagkravet innebär för deras verksamhet och öka tydligheten i rapporten kring de punkter som måste redovisas. De punkter som de flesta respondenterna anser att de behöver vara tydligare med är antikorrup­tion och riskanalys. I de fall där dessa områden har nämnts har respondenterna varit tydliga med att företaget redan har en policy, men att det i dagsläget inte finns eller inte framgår tillräckligt tydligt i rapporten.

b) Vilka intressenter som påverkar verksamheten och hur information väljs ut

Majoriteten av respondenterna uttrycker att de anser att flera olika intressenter är viktiga och att hållbarhetsrapporterna riktas till dessa. Hållbarhetsredovisningen är därför bred för att kunna nå ut till så många olika intressenter som möjligt. Hållbarhetsansvarig på E.ON ansåg att det finns en eventuell risk med att rikta hållbarhetsredovisningen till så många intressenter som möjligt. Nämligen att det slutar med att den inte riktas mot någon alls, *“one size fits nobody”*. Detta då olika intressenter efterfrågar olika typer av information.

När vi undrade vilka intressenter som hade störst inflytande på företagets verksamhet, skiljde sig svaren åt mellan respondenterna. Detta framgår i tabellen nedan:

Företag	Intressenter med störst inflytande
E.ON	Anställda, företagskunder, opinionsbildare & politiker
Göteborg Energi	Ägare, kunder, leverantörer & Göteborgarna
Jämtkraft	Ägare & medarbetare
Skellefteå Kraft	Medarbetare
Umeå Energi	Ägare, kunder, medarbetare & Umeåborna
Vattenfall	Ägare, kunder, finansiärer & politiker

Tabell 8. Intressenter med störst inflytande över företagets verksamheter

De flesta respondenter poängterar även att alla intressenter är viktiga på olika sätt. Som tabellen visar är det enligt respondenterna ägarna, medarbetarna och kunderna som påverkar företaget i störst utsträckning. Umeå Energi och Göteborg Energi nämner att invånarna i staden tillhör de intressenter med störst inflytande, och understryker att eftersom de är kommunägda är det invånarna som väljer ägarna, likväl som att de är beroende av sin lokala marknad.

Företagen har alla olika tillvägagångssätt för att samla in och välja ut information till redovisningen, men vissa likheter finns. Jämtkraft, E.ON och Vattenfall berättar att de fortlöpande under året samlar in information till redovisningen internt från olika delar av företaget och sammanställer detta med hjälp av interna system. Därefter hanteras informationen av de hållbarhetsansvariga på företaget. Resterande företag nämner ingenting om den interna insamlingen. Deras svar fokuserar istället på hur informationen som kommuniceras i rapporterna väljs ut genom dialoger med intressenterna. Alla respondenter uppger att de har någon form av kommunikation med sina intressenter under årets gång för att kunna utläsa vilka frågor de ska prioritera i sina rapporter. Jämtkraft poängterar även vikten av materialet från HR-avdelningens dokumentation till sammanställningen av deras rapporter. På nästa sida framgår hur intressenterna för dialog med intressenterna alternativt hur de kommer att göra i inom den närmsta framtiden.

Företag	Dialog med intressenter
E.ON	"Vi kommer skicka ut en enkät med de områden vi rapporterar kring och så kommer vi låta intressenter gradera 1-5 utifrån väsentlighet. Vi kommer även hålla fokusgrupper."
Göteborgs Energi	"Vi gör undersökningar externt i form av enkätundersökningar där intressenterna får värdera frågorna samt försöker fånga upp informationen från organisationen för att kartlägga vilka frågor som är viktigast. Vi försöker göra det så standardiserat som möjligt."
Jämtkraft	"På årlig basis genomförs undersökningar bland intressenterna, dessa görs i form av enkäter eller telefonundersökningar."
Skellefteå Kraft	"Vi har gjort djupintervjuer med våra prioriterade intressenter där vi frågade vad de tyckte var viktigt att vi redovisar. Detta har även gjorts internt hos medarbetarna."
Umeå Energi	"Vi har valt ut 13 stycken området inom hållbarhet och sedan har intressenterna fått värdera dessa och fått berätta vilka av områdena som de tycker är viktigast."
Vattenfall	"Vi genomför materialitetsanalys (väsentlighetsanalys), vilket är en viktig komponent i GRI-ramverket. Genom denna analys får vi reda på vad som är väsentligt att redovisa."

Tabell 9. Företagens dialog med intressenterna

Av intervjun med hållbarhetsansvarig på E.ON framgår det att miljö och klimat toppar undersökningarna. Klimatfrågan är även prioriterad högst av intressenterna till Umeå Energi. Enligt Umeå Energis intressenter visar sig dock mångfald vara den fråga som har lägst tet. Umeå Energi förklarar också under intervjun att anledningen till att de själva väljer ut 13 områden, och sedan låter intressenterna ranka dessa, är för att inte få för spridda och svårtolkade svar.

c) Ramverk och presentationsform

Alla bolag inom Kategori 1 redovisar enligt ramverket GRI, det enda som till synes skiljer sig mellan bolagen är motiven till varför det används. Vattenfall tillämpar ramverket eftersom de är statligt ägda och därmed har krav på sig att redovisa i enlighet med GRI. Enligt hållbarhetsansvarig på E.ON använder de idag GRI mer som riktlinjer för att avgöra vilken information de ska välja ut till redovisningen. Detta då det finns information som enligt ramverket ska vara med, men som de nuvarande intressenterna inte är intresserade av. De ska däremot diskutera internt ifall de ska börja följa regelverket strikt igen. Umeå Energi, Göteborgs Energi och Skellefteå Kraft nämner alla att en av anledningarna till att de valde att följa riktlinjerna var

för att de flesta andra företag också använder sig av GRI. Hållbarhetsstrateg på Skellefteå Kraft tror inte att det är så viktigt vilka riktlinjer företaget följer, utan det viktigaste är att företaget får någon form av vägledning i vilken information som ska redovisas. Hållbarhetsstrategen på Skellefteå Kraft vill även uppmärksamma problemet med att företags hållbarhetsredovisningar idag inte går att jämföra rakt av mellan olika verksamheter.

5.4 Kategori 2 - Företag som ännu inte hållbarhetsredovisar

5.4.1 Årliga rapporter och företagshemsidor

Jönköping Energi

Jönköping Energi redovisar i sin årsredovisning för 2005 ett kort avsnitt om deras miljöpåverkan. I årsredovisningen för 2008 är miljöavsnittet något mer omfattande. Årsredovisningen för 2011 har utvecklats och omfattar fler frågor än föregående år. I rapporten för 2014 har mängden information utvecklats ytterligare avseende arbetet för en hållbar utveckling. Företaget genomförde detta år en varumärkesundersökning för att ta reda på vad kunderna tycker om företaget och vad de kan förbättra. Årsredovisningen för 2015 pratar fortsatt om hållbar utveckling och har mer omfattande avsnitt om personal, miljö och framtida utveckling där det anges att företaget vill vara med och utveckla staden. År 2015 har Jönköping Energi en rapport som heter klimatbokslut där de redovisar vilken klimatpåverkan verksamheten har på samhället. Företaget har aldrig redovisat enligt GRI:s riktlinjer. (Jönköping Energi AB, 2005, 2008, 2011, 2014, 2015a-b)

Jönköping Energi	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö	✓	✓	✓	✓	✓
Personal			✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter					
Sociala förhållanden			✓	✓	✓
Antikorruption					
Riskhantering					
Intressentdialog				✓	

Tabell 10. Överblick över Jönköping Energis hållbarhetsredovisning över tid

Källa: Jönköping Energi AB, 2005-2015.

Möln dal Energi

I årsredovisningen för 2005 finns endast i tryckt form på företagets kontor och har därför inte granskats. I årsredovisningen för 2008 är klimatfrågan central och de redovisar sin påverkan på miljön. De informerar om medarbetaren men inte i någon större utsträckning. VD:n nämner i rapporten för 2011 att de jobbar med hållbarhet och en bättre miljö. De kommunicerar att de arbetar utifrån målen att minska sin egen påverkan på miljön samt att hjälpa sina kunder så de kan minska sin miljöpåverkan. Det finns ett genomgående hållbarhetstänk som är påtagligt i hela rapporten. Under 2014 ökar informationen kring vilka insatser de gör för miljön. I rapporten för 2015 har mängden information ökat kring alla de frågor de tidigare redovisat om. Även sociala förhållanden tas upp. Möln dal Energi har aldrig följt riktlinjerna framtagna av GRI. (Möln dal Energi AB, 2008, 2011, 2014, 2015)

Möln dal Energi	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö		✓	✓	✓	✓
Personal		✓	✓	✓	✓
Mänskliga rättigheter					
Sociala förhållanden					✓
Antikorruption					
Riskhantering					
Intressentdialog					✓

Tabell 11. Överblick över Möln dals hållbarhetsredovisning över tid

Källa: Möln dal Energi AB, 2008-2015.

Nordic Green Energy

För detta företag har det enbart varit möjligt att erhålla årsredovisningen för 2015. Det saknas därför en överblick av informationsflödets utveckling över åren. Årsredovisningen som avser 2015 är mycket sparsam avseende icke-finansiell information. Den information som kommuniceras berör medarbetaren och miljö. Frågorna ges dock inte mer utrymme än två till tre meningar. (Nordic Green Energy, 2015)

På hemsidan kommunicerar de dock mer information som berör hållbarhetsfrågor. Nordic Green Energy skriver där om arbetet för en hållbar utveckling, påverkan på miljön och hur de arbetar för att minimera den. Det är även fokus på medarbetaren. GRI:s riktlinjer har aldrig följts av företaget. (Nordic Green Energy AB, 2016)

Nordic Green Energy	2005	2008	2011	2014	2015
Miljö					✓
Personal					✓
Mänskliga rättigheter					
Sociala förhållanden					
Antikorruption					
Riskhantering					
Intressentdialog					

Tabell 12. Överblick över Nordic Green Energys hållbarhetsredovisning över tid
Källa: Nordic Green Energy AB, 2015.

5.4.2 Intervjusvar

a) Varför företagen valt att inte redovisa tidigare och hur förberedelserna ser ut inför lagändringarna

Varken Nordic Green Energy eller Mölndal Energi anser att lagändringarna kommer innebära några direkta fördelar för dem. I frågan om varför de inte hållbarhetsredovisat tidigare svarar Nordic Green Energy att de har begränsade resurser, främst i form av antalet anställda på företaget. De anser att de är ett litet företag storleksmässigt och har därför valt att prioritera bort hållbarhetsredovisningen. De arbetar redan med hållbarhet men kommunicerar informationen via sin hemsida istället för i årsredovisningen eller i en separat hållbarhetsrapport. Respondenten för Mölndal Energi förklarar att de inom företaget anser att de redan upprättar rapporter som är tillräckliga i omfattning samt att de dessutom har ett miljöbokslut som de tycker täcker in den icke-finansiella information som behöver kommuniceras.

Både kommunikátören och kvalitets- och miljöchef på Jönköping Energi har en annan inställning till lagregleringen i jämförelse med de två andra företagen i Kategori 2. De har länge

arbetat med dessa frågor, även om de inte har redovisat det i en rapport. Det har därför förts en diskussion på företaget sedan en tid tillbaka avseende hur och när de även ska börja rapportera sitt hållbarhetsarbete. Respondenterna på Jönköping Energi menar alltså att de med stor sannolikhet hade börjat hållbarhetsredovisa även om det inte hade blivit lagreglerat från och med räkenskapsår 2017. Informationen finns redan, den kommuniceras bara ut via andra kanaler än i en de årliga rapporterna, exempelvis finns den på deras hemsida. Många företag i branschen redovisar redan sina hållbarhetsfrågor och respondenterna på Jönköping Energi hoppas på att de genom att börja hållbarhetsredovisa kan öka sin trovärdighet och jämförbarheten till andra företag inom branschen.

Bolagen har olika sätt att förbereda sig inför lagändringarna. Ekonomichefen på Nordic Green Energy säger att om de märker att det är resurskrävande att upprätta hållbarhetsredovisning kommer de att hyra in en konsult. Det blir därför viktigt att ta reda på vad lagen innebär för just dem. Ekonomichefen anser att miljöfrågorna kommer få störst prioritet och information om deras arbete med mänskliga rättigheter och antikorrupcion kommer finnas med i mindre utsträckning. Detta då de arbetar på den nordiska marknaden och inte anser att de har kontakt med leverantörer där frågorna blir aktuella. På Mölndal Energi har en arbetsgrupp fått ansvaret för hållbarhetsredovisningen. De kommer således anlita en konsult som kan hjälpa dem det första året. Medan konsulten uppger vad som ska finnas med i redovisningen, så ska arbetsgruppen välja hur det ska kommuniceras ut. På Jönköping Energi har de börjat arbetet med en workshop och en omvärldsanalys. De har identifierat några intressenter och genom enkätundersökningar har de kunnat få fram vilka frågor som de anser är viktiga att få information om. Hittills har de hittat fyra viktiga områden som de kommer prioritera vilka är; god ekonomi, klimatpåverkan, arbetsförhållande och tillgänglighet.

Alla tre bolag i Kategori 2 anser sig redan arbeta med frågorna, den enda förändringen blir hur informationen kommuniceras ut. Respondenten på Nordic Green Energy uppger att de hade önskat mjukare regler som var lättare att forma själva. De kommer endast börja rapportera för att staten kräver det, vilket även Mölndal Energi uppger att kommer göra. Jönköping Energi ser däremot en tydlig fördel i att informationen blir samlad, framförallt internt, men även de ser det som en utmaning i att formulera arbetet i text.

b) Vilka intressenter som påverkar verksamheten och hur information väljs ut

Företagen har olika syn på vilka intressenter som är viktigast och har störst inflytande på just deras verksamhet, vilket framgår i tabellen nedan:

Företag	Intressenter med störst inflytande
Jönköping Energi	Företagskunder, medarbetare, privatpersoner, politiker och samarbetspartners
Möln dal Energi	Kunderna
Nordic Green Energy	Deltagarna i offentliga upphandlingar och företagskunder

Tabell 13. Intressenter med störst inflytande över företagets verksamheter

Ekonomichefen på Nordic Green Energy tror inte att allmänheten har så stort intresse av deras hållbarhetsrapporter i nuläget, men möjligtvis att de kommer få det i framtiden. Privatpersoner har inte speciellt stort inflytande på verksamheten. Det är därmed vad företagskunderna är intresserade av som blir aktuellt att rapportera om. De har ännu inte beslutat hur informationen till rapporten ska tas fram eller hur den ska presenteras. Möln dal Energis ekonomichef uppger att de kommer kombinera lagkravet med vad de själva anser vara väsentligt att presentera när de upprättar rapporten. Under de två senaste åren har de även tagit hjälp av en konsultfirma för att skapa ett miljöbokslut.

På Jönköping Energi har de under sina workshops tagit fram alla intressenter de kunnat komma på, sedan valt ut de fem som de ansåg var de viktigaste för företaget. Dessa var de som skulle kunna påverka bolaget mest. Däremot tror de att det är fler än dessa som kommer att läsa deras framtida hållbarhetsredovisning. Kvalitets- och miljöchefen samt kommunikationen tror på att ha en dialog med intressenterna för att kunna få fram vilken information de värdesätter och efterfrågar. Intressenternas efterfrågade information ska sedan kompletteras med den information som företaget internt enats om är viktig.

c) Ramverk och presentationsform

På Nordic Green Energy och Möln dal Energi har de ännu inte beslutat om vilket ramverk de kommer använda. Möln dal Energi poängterar att de vill göra rapporten så enkel som möjligt. De kommer använda sitt miljöbokslut som utgångspunkt och skapa en separat rapport om hållbarhet. Jönköpings Energi kommer att följa GRI:s riktlinjer vid upprättande av hållbarhetsredovisningen. Anledningen till detta är att många företag i branschen följer dessa riktlin-

jer och att deras företag lättare går att jämföra med andras om de redovisar i enlighet med GRI.

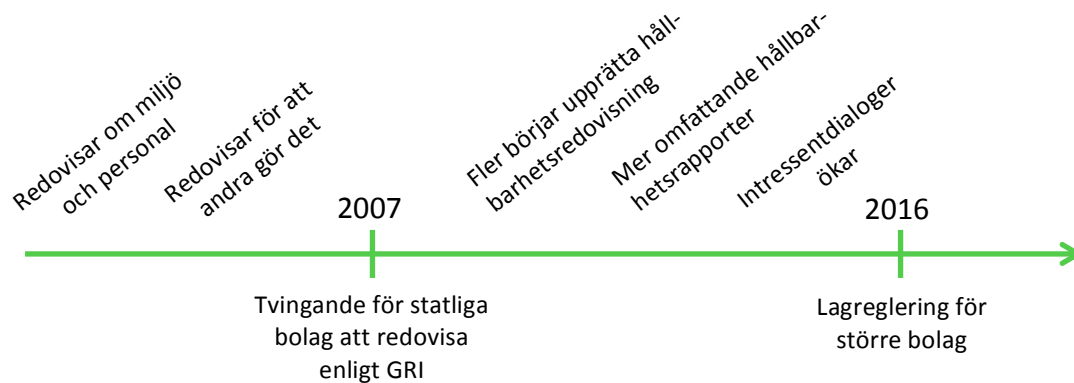
5.5 Sammanfattning

Ett genomgående mönster för samtliga kommunägda företag är att invånarna i kommunerna nämns i redovisningen och anges vara viktiga intressenter för företaget och dess verksamhet. Det går även att se en tydlig utveckling avseende mängden information som kommuniceras rörande hållbarhetsfrågor. År 2008 sker en ökning i mängden information i de flesta redovisningarna avseende främst miljö, personal och sociala förhållanden. Mängden information kring hållbarhetsfrågor ökar även markant mellan åren 2008 och 2011 då majoriteten av företagen i Kategori 1 börjar information om de flesta punkter som den senaste lagregleringen kräver. Ett mönster som tydligt går att utläsa är att företagen till en början kort har benämnt hur de arbetar med hållbarhet i sin årsredovisning och genom åren har denna information ökat i rapporterna. Under 2014 och 2015 börjar allt fler företag ta fram mer omfattande hållbarhetsrapporter istället för att enbart informera kort i årsredovisningen eller via hemsida.

Av intervju svaren framgår det att framförallt miljö- och personalfrågor är viktiga inom företagen och att det är något de arbetat med att kommunicera under många år. Gemensamt för de flesta företag är att de anger ett större antal intressenter som de viktigaste i sin redovisning, jämfört med under intervjuerna.

6. Analys

I detta kapitel analyseras det empiriska materialet utifrån analysmodellen med utgångspunkt i de två underfrågorna. Analysen syftar till att leda fram till ett svar på studiens problemformulering. Varje underfråga analyseras utifrån de olika teorierna och är strukturerad i enlighet med nedan tidslinje.

Figur 5. Tidslinje över rapporteringens utveckling

6.1 Varför företag upprättar hållbarhetsredovisningar

6.1.1 Intressentmodellen

Det empiriska materialet visar att innan det kom något tvång på hållbarhetsredovisning, det vill säga innan 2007, valde somliga företag att informera om de frågor som idag kategoriseras som hållbarhetsfrågor. Genom att undersöka års- och hållbarhetsredovisningarna kunde vi inte utläsa varför energibolagen hade börjat redovisa hållbarhetsfrågor från första början. Däremot framgick det under intervjuerna att många av bolagen började informera om hållbarhet då de märkte att det fanns en ökad efterfrågan på informationen utifrån. Vår tolkning är därmed att företagen påverkas av vad intressenterna efterfrågar och att dessa varit en bidragande drivkraft till att företag börjat informera om hållbarhetsfrågor. Det gick även att utläsa att olika intressenter har olika stor påverkan och att efterfrågan på information kring miljöfrågor verkar komma från flera olika intressenter. Under intervjuerna uttryckte en av respondenterna att enskilda kunders åsikter inte har särskilt stor betydelse. Att en enskild privatkund inte har samma inverkan på ett företag som en företagskund, eller staten, är inte överraskande. Då företagen är vinstdrivande är det även logiskt att de i första hand anpassar sig efter de intressenter som har störst påverkan på verksamhetens ekonomi. Att enskilda kunders åsikter inte får samma prioritet som exempelvis företagskunder, eller staten, stöds även av Mitchells teori

om att intressenter får olika uppmärksamhet på grund av deras “power”, “legitimacy” och “urgency”.

I årsrapporterna som granskats för företagen efter 2007, det vill säga efter att det blev tvingande för statliga bolag att hållbarhetsredovisa, syns en tydlig trend att företagen anser det vara viktigare att förmedla hur de tar ansvar i hållbarhetsfrågor i de årliga rapporterna. Detta styrks av intervjuerna där företag som börjat hållbarhetsredovisa efter 2007 har angivit att de märkt av att hållbarhetsfrågor fått större fokus i samhället. Vår tolkning är att det är intressenterna som över tid fått större kännedom om hållbarhet och att de därmed börjat efterfråga mer information kring företags ansvar i frågan. Detta har i sin tur bidragit till att fler företag upplevt en ökad press att börja informera om frågorna i sin redovisning. Det är företagets primära intressenter som kan anses vara de som sätter störst press på hur frågorna presenteras och i vilken omfattning. Hur företagen ser på sina intressenters betydelse blir därför avgörande vid beslutet om att börja redovisa annorlunda än tidigare. Ett exempel kan här vara Jämtkraft och Göteborg Energi som gått från att endast redovisa miljö- och personalfrågor som en integrerad del av årsredovisningen, till att upprätta en separat hållbarhetsrapport. Genom att hållbarhetsredovisa förebygger företag även eventuella frågor som skulle kunna uppstå hos intressenterna vid senare tillfälle. Ifall företagen skulle välja att inte redovisa skulle det kunna ses som att de undanhåller information, eller att de inte arbetar på ett miljömässigt eller etiskt korrekt sätt. Ett problem som kan tänkas uppstå när företag endast hållbarhetsredovisar för att intressenterna ska få efterfrågad information, är att det blir en skönmålning. Det vill säga att företagen enbart ger ut den information som krävs för att det inte ska framstå som att de döljer något. Det innebär att hållbarhetsredovisningen kan ses som ett marknadsföringsredskap för att förbättra företagets varumärke och skydda det egna ryktet, istället för att skapa en faktisk förändring.

Då det i årsskiftet 2016/2017 tillkommit lagändringar blir även större privata företag tvungna att hållbarhetsredovisa. I detta fall kommer majoriteten av de företag som inte tidigare hållbarhetsredovisat (Kategori 2) att börja endast på grund av att staten kräver det, vilket även bekräftats av respondenterna under intervjuerna. Staten kan därmed anses ha “power” över företaget genom att deras ord bokstavligen blir lag och “urgency” i form av att företagen blir skyldiga att upprätta hållbarhetsredovisning inom en viss tidsram, innan eller i samband med årsredovisningen. Staten uppfyller även “legitimacy” eftersom att följa en lag indirekt

bidrar till legitimitet. Då staten besitter flera av egenskaperna utgör de en viktig och högt uppmärksammas intressent.

För företagen i Kategori 1 syns en annan inställning till hållbarhetsredovisning och den senaste lagregleringen i jämförelse med företagen i Kategori 2. Här finns starka värderingar kopplade till vikten av att redovisa sitt bidrag till social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Det är därför troligt att även företagen i Kategori 2, som i nuläget till stor del är skeptiska till lagkravet, kommer att ändra sin inställning och troligtvis kommer finna fördelar i hållbarhetsredovisningen. Att den ökade redovisningen på lång sikt ska bidra till ett annat hållbarhetsstänk inom företagen i fråga är ett underliggande syfte med den nu införda lagen. Det kan därför ses som att redovisningen och företagens åtaganden följs åt.

6.1.2 Legitimitetsteorin

Under genomförda intervjuer framgick det att de flesta företagen i Kategori 1 börjat upprätta hållbarhetsredovisning för att de upplevde en ökad efterfrågan på information och transparens från samhället samt att ämnet fick mer fokus. Detta kan tolkas som att företagen anpassat sig efter det sociala kontrakt som legitimitetsteorin menar finns mellan företag och samhället. Då de flesta företag började hållbarhetsredovisa mellan 2011 och 2014 kan det antas att efterfrågan på information ökade under denna tid, vilket kan kopplas till att samhällets förväntningar på företagen ökade och att de på så vis krävde att företagen redovisade hur de arbetar för att främja en hållbar utveckling. Då staten år 2007 implementerade riktlinjer om att statliga bolag var tvungna att hållbarhetsredovisa, är det möjligt att denna praxis spridit sig till företag som inte omfattas av riktlinjerna. Även medvetenhet om hållbarhetsredovisning har spridit sig till intressenter som förstår vikten av att hållbarhetsredovisa för att nå en hållbar utveckling. För att inte halka efter i trenden, samt för att skapa legitimitet för företaget krävs det enligt teorin att företaget möter de förväntningar som finns på dem. Detta är en förklaring till varför majoriteten av de undersökta energibolagen har valt att upprätta hållbarhetsredovisning innan de varit tvungna till det.

Precis som många respondenter uttryckte under intervjuerna så kommer lagregleringen som trätt i kraft för räkenskapsåret 2017, tolkar vi även det som att det interna arbetet med hållbarhetsfrågor inte kommer att förändras i stor utsträckning, utan det är endast presentationen av arbetet som kommer förändras. Lagen kommer innebära att företagen förser intressenterna med mer information än tidigare som kommer att bli mer jämförbar och bidra till öppenhet,

vilket troligtvis kommer att ge företagen ökad legitimitet. Under intervjuerna framkom även att hållbarhetsredovisningen till viss del används för att stärka företagets trovärdighet, vilket är ytterligare en indikation på att företag börjat med hållbarhetsredovisning för att skapa legitimitet. Många av de granskade företagen uppgav både under intervjuerna och i sina årliga rapporter att de löpande genomför varumärkesundersökningar samt medarbetarundersökningar för att få en uppfattning om vad intressenterna har för åsikter om företaget. Det tyder ytterligare på att företag engagerar sig i hållbarhetsredovisning för att förbättra bilden av företaget och det varumärke som företaget har eller vill ha. Genom dessa undersökningar får företagen reda på hur legitima de är i dagsläget sett utifrån intressenternas perspektiv. Med hjälp av hållbarhetsredovisningen kan de därmed behålla eller förbättra legitimiteten.

Precis som en av respondenterna uttryckte under intervjun, är det idag värre för ett företag att få dålig publicitet i media än att hamna i en rättslig tvist. På så vis kan beslutet om att börja hållbarhetsredovisa även ses som en strategi för att skapa legitimitet till företaget och undvika dåligt rykte hos intressenterna. Denna tes styrks av det faktum att respondenten på Jämtkraft vid intervjun sagt att de börjat arbeta med hållbarhetsredovisning för att ge hållbarhetsarbetet ett strategiskt fokus. Även respondenten på Göteborg Energi hävdade att de känner av ett större ansvar gentemot samhället då de är kommunägda och ville därmed arbeta med hållbarhet på ett mer systematiserat sätt. Upprättande av hållbarhetsredovisning blev därmed ett naturligt steg. Även detta indikerar att företag använder hållbarhetsredovisning som ett strategiskt instrument för att skapa legitimitet.

En intressant aspekt är att företagen i Kategori 2 inte sett något behov av att informera om sitt hållbarhetsarbete i redovisningen utan istället gett informationen på sin hemsida eller vid möten med intressenter. Bland de tre företag som granskades i denna kategori var det två som inte såg någon anledning till att ge informationen i form av icke-finansiell redovisning. Detta kan tolkas som att de skapat den legitimitet de behövt utan att hållbarhetsredovisa så som lagen nu kräver. Det kan här spekuleras i om det verkligen behövs en lag som reglerar hur informationen förmedlas eller om det räcker med att den förmedlas, oavsett form. Att det nu blivit lagreglerat kommer dock påverka varför hållbarhetsredovisning upprättas, då det faktiskt blir tvingande för större företag. Det är sannolikt att då större företag ger ut mer information kring hållbarhetsfrågor kommer det leda till att även företag som inte omfattas av lagändringen kommer bli tvungna att börja hållbarhetsredovisa. Detta för att möta samhällets normer och förväntningar i syfte att upprätthålla trovärdighet och legitimitet.

6.1.3 Institutionell teori

Flera av de respondenter som intervjuades uppgav som anledning till varför de började hållbarhetsredovisa att andra i branschen gjorde det. Detta var extra tydligt för de företag som började redovisa innan år 2007. Beteendet kan förklaras av både mimetic och normative isomorphism, alltså både att företagen försöker göra det som i branschen ses som bästa praxis och som en följd av att fler företag börjat redovisa och det därmed vuxit fram en ny norm i branschen. De företag som inte hållbarhetsredovisar sticker följaktligen ut i mängden och kan ifrågasättas av allmänheten.

Det har även framkommit att syftet med att börja hållbarhetsredovisa har varit för att företag sett det som ett redskap för varumärkesuppbyggnad och för att skapa konkurrensfördelar. Dessa anledningar framkom vid intervjuer med respondenter på de företag som informerat kring hållbarhetsfrågor i relativt stor utsträckning redan innan 2007. Att de började hållbarhetsredovisa för att få konkurrensfördelar kan tänkas hänga samman med praxis i branschen och att det blivit viktigt att ligga i framkant för att dra fördel av hållbarhetsredovisningens effekter. De företag som började redovisa för att bygga upp sitt varumärke har troligen sett det som ett redskap för att skapa legitimitet för företaget. Sålunda finns här en tydlig koppling till att hållbarhetsredovisningen används som ett verktyg för att skapa konkurrensfördelar. Att hållbarhetsredovisa innan majoriteten av företagen i branschen gjorde det, blev en möjlighet att skapa dessa konkurrensfördelar. Vår tolkning är att de företag som börjat redovisa om hållbarhetsfrågor innan 2007 dels gjort det för att skapa legitimitet och för att de upplevt att fler intressenter efterfrågar det. De kan även anses ha börjat för att de härmat andra företag som också börjat hållbarhetsredovisa i ett tidigt skede, för att inte riskera att hamna i underläge. Detta stöds även av mimetic och coercive isomorphism.

År 2007 fick de statliga bolagen krav på sig att upprätta hållbarhetsredovisning, i studien endast bolaget Vattenfall. Det är därför intressant att se till den utveckling mot redovisning av fler hållbarhetsfrågor som även skett för de kommunala bolagen. Det är inte orimligt att anta att de kommunala bolagen även påverkas av hur de statliga bolagen agerar då de får ses som ett föredöme för andra företag. Detta då kommunerna även i stor utsträckning påverkas av staten, vilket gör att arbetet i kommunägda företag influeras av hur de arbetar i statliga bolagen. Efter 2007 kan vi inte enbart se en trend mot att antalet hållbarhetsfrågor som redovisas ökar, utan även att fler kommunala bolag väljer att presentera informationen om sitt hållbarhetsarbete i en separat rapport, däribland Skellefteå Kraft, Göteborg Energi och Jämtkraft. Dessa företag

anger dock att de började hållbarhetsredovisa för att de som kommunägda bolag har ett större ansvar mot samhället och dess invånare, och att de märkt av att området fått större och större fokus. Den primära anledningen till att de började hållbarhetsredovisa var för att de upplevde påtryckningar från intressenter. För att möta dessa påtryckningar kan de tänkas ha börjat härma andra företag som varit i framkant avseende hållbarhetsrapportering.

Trots dessa underliggande normer för hållbarhetsredovisning finns det företag inom branschen som inte redovisar hur de arbetar med hållbarhetsfrågor. Det kan då bli intressant att ifrågasätta om normer skapas för hela branschen eller om det kan finnas olika accepterade normer beroende på ägarstyre eller storlek på företaget, kanske rent utav andra faktorer också. De tre företag som i studien inte hade hållbarhetsredovisat tidigare var företag som precis omfattas av lagkravet och var således de minsta av de största företagen inom energibranschen i Sverige. Nordic Green Energy uppger själva att deras resurser är begränsade och att de inte anser sig vara ett stort företag på grund av antalet anställda. Av de 18 företagen vars årsredovisningar undersöktes för att avgöra om de skulle klassificeras som ett stort företag enligt lagens definition eller inte, hade alla som inte i nuläget hållbarhetsredovisar färre än 200 anställda. Däremot har fem av nio företag som undersöktes med antal anställda under 200 stycken, ändå valt att redovisa frågorna. Det går rimligtvis att göra antagandet här om att företag med anställda över 200 stycken har större påtryckningar från allmänheten om att redovisa hållbarhetsfrågor och det har därmed blivit en norm i samhället att “desto större du är desto mer ska du bidra med”. Att vissa företag väljer att redovisa ändå kan förklaras av att de vill uppnå legitimitet.

6.1.4 Hållbarhetsbegreppet

Sett till genomförda intervjuer med energibolagen framgår det att ett flertal vill ta ett större ansvar och bidra till en hållbar utveckling, vilket är en orsak till att de börjat arbeta med hållbarhetsredovisning i större utsträckning. Detta är även något som till viss del går att utläsa i flera av de års- och hållbarhetsredovisningar som granskats, då de exempelvis informerar om att de tar ett samhällsansvar. Vi anser dock inte att det är möjligt att utläsa om grunden till varför informationen redovisas går att koppla direkt till begreppet hållbarhet. Istället kan det tänkas att det snarare finns en koppling till det faktum att företag idag har en förväntan på sig om att arbeta med ekonomiska, sociala och miljömässiga frågor, då hållbarhetsbegreppet har fått ett ökat fäste i samhället. Allmänheten har under senare tid fått ökad kunskap om vad hållbarhet är och vilket ansvar företag bör ta. Detta kan till stor del bero på att media informere-

rar allt mer om ämnet i fråga och staten ställer ökade krav på företag, exempelvis i form av riktlinjerna för statliga företag 2007. Idag handlar det inte *om* företag arbetar med hållbart ansvarstagande utan *hur* de gör det, vilket har bidragit till att de även börjat redovisa frågorna i hållbarhetsredovisningar. Således finns det förväntningar på att företag ska arbeta med att främja hållbart företagande genom att arbeta med mänskliga rättigheter, antikorruption, miljö och arbetsvillkor. Detta är något som FN även har satt upp mål kring vilket ger intressenterna en uppfattning om hur viktigt det är för företag att anamma detta tankesätt och dessa värderingar, vilket leder till förväntningar från deras sida. Dessa förväntningar från samhället kan tänkas vara en bidragande orsak till att många av företagen började hållbarhetsredovisa innan de fått lagstadgade krav på sig att göra det. Detta gav dem möjlighet att skapa legitimitet till företaget genom tillhandahållande av information kring hållbarhet till den allt mer kunniga allmänheten.

Varför de började redovisa verkar även i de flesta fall vara hänförligt till att många andra företag gör det, samt att det funnits tydliga påtryckningar från myndigheter, vilket berört flera av de granskade företagen. Detta är dock inte något som framgått av företagens redovisningar, utan snarare av genomförda intervjuer. Det går således inte att säga om hållbarhetsredovisningarna utvecklats så mycket som de gjort inom energibranschen om inte de statliga bolagen hade fått riktlinjer redan 2007. Det kan därmed rimligen antas vara andra faktorer än innebörden av hållbar utveckling som varit de mest drivande till att företag börjat hållbarhetsredovisa. Exempelvis har det framkommit vid intervjuerna att miljöfrågan fått ett större fokus då det är ett ämne som uppmärksammats i samhället och media. Utökningen till hållbarhetsredovisning kan tänkas vara en förlängning på detta för att företag vill visa intressenterna hur de arbetar för att bidra till arbete kring hållbarhet.

Även om majoriteten av företagen menar att de vill bidra till en hållbar utveckling är det få som angivit att detta varit den mest avgörande orsaken till varför de börjat redovisa. Genom granskningarna av de företag som ännu inte hållbarhetsredovisar (Kategori 2) har detta varit ännu tydligare. Här var det inget företag som nämnde hållbar utveckling som en anledning till att de ska börja hållbarhetsredovisa. Istället var det främst den nya lagändringen som var drivkraften, men även det faktum att konkurrerande företag gjorde det. Det får ses som ännu en indikation på att företag inte börjar upprätta sina hållbarhetsredovisningar med utgångspunkt i begreppet hållbarhet.

6.2 Vilket innehåll beslutsfattarna anser väsentligt att redovisa

6.2.1 Intressentmodellen

Den icke-finansiella information som redovisas i företags rapporter innan 2007 är inte lika utförlig som den information de ger ut idag. Då de företag som började informera i ett tidigt skede gjorde det för att de märkte av en efterfrågan från intressenterna på denna typ av information verkar även informationen vara i nivå med vad som efterfrågats. Det är svårt att avgöra i vilken utsträckning de mött efterfrågan, men informationen i rapporterna upplevs inte vara mer utförlig än vad som precis behövts för att stilla kraven. De företag som började redovisa tidigt var även de som var bland de största storleksmässigt. Här kan det finnas en koppling till att samhället ställer högre krav på större företag i form av öppenhet och ansvarstagande. Då det är energibolag som granskats är det här rimligt att branschen känt av påtryckningar från samhället i ett tidigt skede då det är en bransch vars verksamhet har stor inverkan på sin omgivning. Vilket kan vara en anledning till att de känt av påtryckningar från sina intressenter att utveckla den icke-finansiella information som kommuniceras ut, framförallt rörande miljö- och personalfrågor. Troligen är det de primära intressenterna så som politiker och företagskunder som haft störst påverkan på innehållet i rapporterna i detta skede. Då dessa intressentgrupper har mycket att säga till om vid exempelvis upphandlingar.

Efter 2007 går det att tolka som om innehållet i rapporterna har påverkats av vad intressenterna anser vara relevant i större utsträckning än tidigare. Detta beror enligt oss främst på de riktlinjer som infördes 2007 för statligt ägda företag avseende hållbarhetsredovisning. Mellan perioden 2007-2015 har fler och fler företag inkluderat en intressentdialog i sina årliga rapporter där det går att utläsa vilka som är företagets intressenter och vilka hållbarhetsfrågor dessa prioriterar. Av innehållet i rapporterna att döma ger företagen störst utrymme till frågor som intressenterna anser vara mest relevanta i de intressentundersökningar som företagen genomfört. Detta visar tydligt att intressenternas åsikter har stor inverkan på den information som beslutsfattarna väljer att ta med i rapporten.

I års- och hållbarhetsredovisningarna tas i princip alla företagets intressenter upp och det var svårt att utläsa vilka som var de primära och vilka som därmed har störst påverkan på företaget. Däremot kunde respondenterna vid intervjuerna klargöra att det fanns grupper som hade större inflytande på verksamheten än andra (se tabell 8 och tabell 13 för intressenter med störst inflytande enligt respondenterna på företagen). Anledningen till att företagen inte ver-

kade vilja peka ut ett fåtal intressenter som viktigare än andra, kan troligtvis bero på att de inte vill göra sig ofreds med de intressenter som i så fall uteblir. En trend som går att utläsa vid granskningen av företagen är att de verkar vilja rikta sina årliga rapporter till så många intressenter som möjligt. Det är därför inte förvånande att beslutsfattarna väljer ut information till rapporterna som ska tillfredsställa många intressenters informationsbehov. Precis som E.ON:s representant uttryckte kan detta dock leda till att hållbarhetsrapporterna istället inte rikta sig mot någon ("one size fits nobody"). Det går att fråga sig varför företagen i sina rapporter ger information som ska tillfredsställa så många som möjligt när de under intervjuerna ändå kan uppge vilka deras primära intressenter är. Då dessa intressenter både har störst påverkan på företagen och även påverkas mest av företaget, borde det vara dessa som får störst uppmärksamhet även i rapporterna. Rimligtvis kan det förklaras av intressentmodellen som antyder att även de sekundära intressenterna kan ha en påverkan på företaget, även om det inte är i samma utsträckning som de primära intressenterna. De sekundära intressenterna är också i kontakt med företagen och det är viktigt att även tillfredsställa deras behov för att inte riskera dåligt rykte och att deras förtroende går förlorat. Genom att offentliggöra information som företagen tror efterfrågas av flest intressenter försäkras de sig mot att ingen intressent tar illa vid för att de inte får information av företaget. Även resurser kan besparas genom att via intressentdialoger ta reda på vilken information som efterfrågas av flest och därmed behöver ingen djupgående undersökning göras om varje enskild intressentgrupp.

Sett till företagens intressentdialoger går det att se att de frågor som intressenterna anser vara viktigast inte tycks vara i linje med de frågor som blir tvingande enligt lagkravet som blir gällande från och med räkenskapsåret 2017. De företag som inte hållbarhetsredovisat tidigare (Kategori 2) uttrycker att de inte tror att deras intressenter är intresserade av information kring de punkter som lagkravet tar upp, åtminstone sett till hur det i dagsläget ser ut. Två av tre företag i Kategori 2, uppger under intervjuerna att de endast kommer att lämna den information i rapporterna som lagen kräver att de ska lämna. Det kan däremot tänkas att när företagen tvingas hållbarhetsredovisa från och med räkenskapsår 2017 kommer intressenterna att få ökad medvetenhet för hållbarhetsfrågor och därmed intressera sig mer för frågorna. Detta kommer i sin tur leda till att intressenterna efterfrågar mer information i rapporterna eftersom företag enligt intressentmodellen både påverkar och påverkas av intressenterna.

Intervjusvaren tillsammans med de granskade årsrapporterna indikerar dock att det finns flertal frågor som enligt företagens antaganden eller undersökningar inte prioriteras av intressen-

terna. Ett problem som kan uppstå då lagen är så pass bred som den är, är att det öppnar upp för tolkningar och lämnar utrymme för företagen att själva välja att inte upprätta en policy så länge de tydligt förklarar varför. Detta gör att intressenterna, staten exkluderad, fortfarande har stor påverkan på innehållet i rapporterna. Så länge majoriteten av intressenterna inte anser att en fråga är viktig, kommer företagen inte heller prioritera att redovisa hur de arbetar med den specifika frågan. Även om lagkravet reglerar den information som företag måste lämna i sina rapporter uppger respondenterna att innehållet i rapporten inte kommer att förändras avsevärt, utan att endast små förändringar behöver ske i hur informationen kommuniceras. Detta indikerar att intressenterna, staten exkluderad, kommer ha fortsatt stor påverkan på den information som beslutsfattarna väljer ut till rapporterna.

Risken med att staten reglerar hållbarhetsredovisningen för fler företag än tidigare kan bli att denna intressent tränger undan önskemål från andra intressenter som är viktiga för företagets överlevnad och det kan därmed skapas en informationsasymmetri. Därför blir det viktigt att statens krav går i linje med vad andra intressenter värdesätter. Om det skapas en harmoni mellan vilken information lagen kräver att företagen lämnar och vilken information majoriteten av intressenterna anser vara relevant, är dock risken för att denna informationsasymmetri uppstår liten.

6.2.2 Legitimitetsteorin

Innan 2007 upplevs redovisningen vara mer riktad till investerare och ägare och den icke-finansiella information som ges är begränsad. Respondenterna på företag som började redovisa tidigt uppger att det fanns en efterfrågan på information kring deras arbete, vilket idag benämns som hållbarhet. För att uppnå legitimitet har de därför försett intressenterna med den information som varit nödvändig för att möta deras förväntningar. Det blir här tydligt att företag styrs av egenintresse och endast kommer engagera sig i aktiviteter som motsvarar de förväntningar som intressenterna har på dem. Om företaget lyckas leva upp till dessa förväntningar blir deras belöning legitimitet och därmed en potentiellt ökad lönsamhet.

Som nämnts ovan anser i princip alla företag i Kategori 1 som intervjuats att de inte behöver göra några omfattande förändringar kring presentationen av hållbarhetsarbetet när lagen träder i kraft. Vid upprättande av rapporterna och valet av vilket innehåll som ska presenteras uppger respondenterna under intervjuerna att de utgår ifrån vad intressenterna värdesätter och vilka hållbarhetsfrågor de anser vara viktiga. Då intressentundersökningarna genomförda av

energibolagen visar att många intressenter inte prioriterar en del av de frågor som lagkravet tar upp och det därmed saknas förväntningar på företagen inom vissa områden, är det troligt att företagen kommer att redovisa precis det som lagen kräver och inget mer kring detta. Att rapportera om dessa punkter skapar därmed ingen legitimitet för företaget och kan därför tänkas bli ointressant att ta med det i stor utsträckning i rapporterna. Beslutsfattarna kommer istället fokusera på att ta med annat innehåll som faktiskt skapar ökad legitimitet. Det ska dock inte uteslutas att när något blir lagreglerat så blir det indirekt legitimt att uppfylla de krav som ställs inom ramen för lagen. Detta innebär att även om frågorna som ska tas upp enligt lagen inte bidrar med legitimitet idag kommer det troligen göra det från och med räkenskapsår 2017.

Då lagen är bred blir det fortsatt möjligt för företag att vara selektiva i valet av vilket innehåll de årliga rapporterna ska bestå av. När det ska beslutats om vilken information som ska tas med i hållbarhetsredovisningen är det därmed troligt att utgångspunkten för beslutsfattarna blir att välja sådan information som förväntas av intressenterna och ökar legitimiteten samt minskar risken för spridning av dåliga rykten. Lagkravet får då troligtvis inte riktigt den genomslagskraft som det är tänkt, då företag i grund och botten inte utgår ifrån ett hållbart perspektiv utan tänker utifrån eget vinstintresse. Som direktivet framför kan en lagreglering dock vara ett nödvändigt steg för att nå ytterligare arbete mot en hållbar utveckling även om det skapar utrymme för företag att vara selektiva i valet av vilken information som ska offentliggöras. På detta sätt kvarstår en del av flexibiliteten som finns med frivillig hållbarhetsredovisning.

Från år 2014 syns det tydligt att innehållet i rapporterna ökar och blir mer omfattande. En tänkbar förklaring till detta är att intressenterna fått mer kunskap kring vad hållbarhet är men även att de blivit försedda med denna typ av information i större utsträckning sedan 2007 då det infördes riktlinjer för statligt ägda företag. Mot bakgrund av det förväntar de sig mer information från företagen. För att möta dessa förväntningar har företagen därför utökat den icke-finansiella redovisningen för att uppnå legitimitet.

När lagkravet tvingar fler företag att hållbarhetsredovisa ses inte längre tillhandahållandet av en rapport i sig som en konkurrensfördel. Istället kan det tänkas bli avgörande vilken information som offentliggörs och hur den kommuniceras som blir källan till legitimitet. För att hållbarhetsrapporten ska fungera som en konkurrensfördel behöver företag arbeta ännu mer

med hållbarhet och kommunikationen av detta arbete i framtiden, för att få ökad legitimitet. På detta sätt kan lagkravet trots sin bredd få igenom sitt huvudsakliga syfte om att nå FN:s globala mål mot hållbar utveckling och ett mer hållbart företagande. När alla större företag tvingas hållbarhetsredovisa kommer även öppenheten och jämförbarheten mellan företag att öka till följd av att de offentliggör samma typ av information i sina rapporter, vilket skapar ökad legitimitet för branschen som helhet.

6.2.3 Institutionell teori

Enligt institutionell teori gör samhällets påtryckningar att företag blir allt mer homogena i sin redovisning, vilket det empiriska materialet kan bekräfta till största del. I de rapporter som upprättats innan 2007 är det främst miljö och personal som ges utrymme i den icke-finansiella redovisningen. En tänkbar förklaring till att det är dessa två områdena som ansetts relevanta, kan hänföras till normer i samhället och att företagen anpassat sig till dessa. De energibolag som räknas som stora bolag, och som tidigare hållbarhetsredovisat (Kategori 1) hade alla mer eller mindre liknande innehåll. En förklaring kan vara de riktlinjer som infördes år 2007 som tvingade statliga företag att hållbarhetsredovisa. Kommunägda företag kan tänkas ha sett de statliga företagen som förebilder och härmade deras beteende för att de troligen inte ville vara sämre, något som enligt institutionell teori benämns *mimetic isomorphism*. De energibolag som är kommunägda styrs även indirekt av invånarna och det har därför också varit viktigt för dem att visa sitt samhällsansvar för att skapa legitimitet. För företag med denna typ av ägarstyrelse blir därför invånarna en betydande intressent. Detta är ännu en anledning till att de tagit efter de statliga bolagens arbete och allt mer inkluderat icke-finansiell information i sina årliga rapporter. Då företagen befinner sig i samma bransch kan det även tänkas att de upplever samma sociala och institutionella påtryckningar samt förväntningar vilket gör att deras hållbarhetsrapportering har utvecklats till att i stort ta upp samma hållbarhetsfrågor.

Det går även att utläsa ett tydligt mönster i att innehållet kopplat till hållbarhet i de årliga rapporterna har ökat i stor grad under de granskade åren. Under senare år har hållbarhetsfrågor blivit allt mer uppmärksammade och allmänheten ställer högre krav på att företag ska bidra till en hållbar utveckling. Efter 2007 syns det tydligt i rapporterna att mer utrymme ges för fler frågor än miljö och personal, bland annat ökar mängden information om riskhantering och sociala frågor. Dessa frågor är kopplade till områden som uppmärksammats allt mer, vilket även kan utläsas ur intressentdialogerna, och därför blivit normerande. Då företag upplever allt högre påtryckningar från intressenter som de är beroende av, känner de sig tvingade att

anpassa sitt arbetssätt så att det överensstämmer med vad de mest inflytelserika intressenterna förväntar sig av företaget. Detta är i linje med vad respondenterna uttryckte under intervjuerna där det framgick att de upplever att hållbarhetsfrågor ges allt mer utrymme i debatter och media. För att följa med i trenden och överleva på marknaden har det således varit viktigt för företaget att anpassa innehållet i rapporterna efter de påtryckningar som funnits i den sociala och institutionella miljön. Att innehållet kopplat till hållbarhet i rapporterna har ökat och att det för många företag har tagits fram omfattande hållbarhetsredovisningar på senare år visar alltså att förändrade normer och värderingar i samhället till stor del påverkar företags hållbarhetsredovisningar. Denna utveckling kan således kopplas till coercive isomorphism.

När lagen träder i kraft kommer staten som intressent få ökat inflytande över företagens hållbarhetsrapportering, vilket skulle kunna innebära att företag anpassar innehållet i hållbarhetsredovisningen efter vad denna intressent förväntar sig av företaget. När staten ställer högre krav på företag förändras de sociala och institutionella påtryckningarna som de utsätts för och företagen måste anpassa sig efter dessa för att kunna fortleva. Under intervjuerna angav dock majoriteten av respondenterna i Kategori 1 att lagkravet inte kommer att påverka deras hållbarhetsredovisning i så stor utsträckning, vilket kan förklaras av att lagen är bred och påtryckningarna från staten är inte så stora som man först skulle kunna tro. Däremot går det inte att säga emot att staten får ökat inflytande över den information som företag måste offentliggöra i sina rapporter. Företagen i Kategori 2 är troligtvis de som upplever störst påtryckningar från staten då majoriteten av respondenterna angav att de inte hade börjat hållbarhetsredovisa om det inte vore för det nya lagkravet. Respondenterna angav även att innehållet som kommer att vara med i hållbarhetsrapporten kommer vara precis det som lagen kräver, vilket innebär att staten har stor påverkan på den information som kommuniceras i hållbarhetsredovisningen.

När lagen trätt i kraft och de företag som omfattas av den har utformat sina redovisningar är det tänkbart att det kommer påverka samhällets normer och intressenternas efterfrågan på information. Om lagregleringen medför att samhällets förväntningar på den icke-finansiella redovisningen förändras kan det innebära att fler företag börjar hållbarhetsredovisa trots att de inte omfattas av lagkravet. Detta för att möta samhällets normer avseende vad som förväntas bli kommunicerat kring företags bidrag till en hållbar utveckling. När användarna av redovisningen vänjer sig vid ett större informationsflöde kan det även tänkas innebära att de kommer börja kräva mer information om hur företag arbetar med frågorna. Således kan det tänkas bli

en ännu större påtryckning från samhället som kommer innebära att företag oavsett storlek och bransch blir mer homogena när det kommer till hållbarhetsredovisning.

6.2.4 Hållbarhetsbegreppet

Innehållet i årsredovisningarna innan 2007 kan tänkas vara kopplat till vad som då troligen var den allmänna uppfattningen av hållbarhetsbegreppet. Detta återspeglas i att framförallt miljöfrågor har fått störst uppmärksamhet sett till den icke-finansiella information som givits i årsredovisningarna. Denna tolkning baseras på den granskning som gjorts av bolagens årsredovisningar. Sett till rapporteringen över tid går det att se att innehållet i rapporterna ökar och att fler och fler punkter inom hållbarhetsbegreppet täcks in. Vår tolkning av detta är att kunskapen kring hållbarhetsbegreppets innebörd har ökat. Detta hänför vi till att FN satt upp tydliga hållbarhetsmål globalt som medlemsstaterna förväntas arbeta mot. Då företag på senare år har haft stor tillväxt och fått ökad påverkan i samhället, är det naturligt att staten och samhället ställer högre krav på transparens och öppenhet från dessa. Till följd av detta har innehållet i de årliga rapporterna utvidgats för att möta de förväntningar som vuxit fram kring hållbarhetsrapportering.

Sedan år 2007 är statligt ägda företag tvungna att redovisa i enlighet med GRI. Ett tydligt resultat av detta är att mängden information avseende hållbarhetsfrågor i rapporterna har ökat samtidigt som intressenternas åsikter fått större utrymme för varje år. Det verkar således som om regeringens riktlinjer från 2007 har inneburit ett skifte där det nu är ett bredare intressentfokus än tidigare, då rapporterna främst utformats för att fungera som beslutsunderlag till ägarna. Baserat på denna trend kommer troligen den lagregleringen som är gällande för räkenskapsår 2017 driva på utvecklingen i samma riktning. Även om lagen inte innebär att det blir tvingande för företag att följa GRI, är riktlinjerna redan normativt vedertagna och kommer därför fortsätta användas. Detta är något som majoriteten av respondenterna även uppger under intervjuerna, vilket ytterligare stärker vår tes om den kommande utvecklingen. I och med detta kommer intressentdialogerna fortsatt ha stor inverkan på det innehåll beslutsfattarna väljer att kommunicera.

Att respondenterna anser att intressentdialoger är viktiga vid upprättande av hållbarhetsredovisning samt att de får stort utrymme i rapporterna, tyder på att företaget följer tillvägagångssättet "outside-in". Dessutom anger samtliga respondenter i Kategori 1 under intervjuerna att de använder GRI och att de kommer fortsätta med detta framöver, vilket stärker bilden av att

de har detta tillvägagångssätt vid upprättandet av hållbarhetsredovisningen. Baserat på tidigare forskning tyder mycket således på att den hållbarhetsredovisning som presenteras till viss del används för att legitimera beslutsfattares agerade, vilket innebär att företag i grund och botten inte agerar utifrån hållbarhetsbegreppet. Däremot är det positivt med användandet av GRI sett till att rapporteringen på området ökar och jämförbarheten mellan rapporterna förbättras eftersom många företag informerar om samma punkter. Det går därmed att konstatera att riktlinjerna till stor del styr vilken information som presenteras. Risken att företagen så noga följer vad riktlinjerna säger och inte tar in någon egen tolkning av hållbarhetsbegreppet kan tänkas bero på att GRI redan har fått ett stort fäste i samhället och är allmänt accepterat.

Den nya lagregleringen kräver att företag ska redovisa om ett visst antal punkter kopplade till hållbar utveckling. Vid granskning av hållbarhetsrapporter för det senaste räkenskapsåret (2015) anser vi att företagen i Kategori 1 redan informerar om i stort sett alla punkter (se tabeller i kapitel 5), vilket respondenterna även bekräftar under intervjuerna. En anledning till att innehållet i företagens hållbarhetsredovisning är förenligt med vad lagen kräver är att majoriteten av företagen har följt GRI sedan flera år tillbaka. Då lagen rekommenderar att dessa riktlinjer följs är det inte förvånande att företagen inte upplever att lagen kommer innebära några väsentliga förändringar i hållbarhetsrapporternas innehåll, även om mindre justeringar kommer behöva göras. Detta tyder på att lagen och riktlinjerna överensstämmer med varandra i stort. När företag i Kategori 1 väljer ut information kommer de därför inte styras av lagen i så stor utsträckning. Företag i Kategori 2 däremot kan tänkas bli mer styrda av lagens innehåll. Anledningen till detta är att de kommer bli tvungna att utforma sitt innehåll utifrån lagkravet eftersom de aldrig hållbarhetsredovisat tidigare och därmed inte är bekanta med GRI. Företagen ser inte heller något behov av att ha med mer information än vad som krävs av dem. Sett till företag i Kategori 1 går det däremot att se ett tydligt mönster i att den information som lämnas om hållbarhet ökar för varje år. Att mängden information ökar är troligtvis en kombination av att intressenterna vill ha mer kunskap om hur företagen tar sitt ansvar, samtidigt som företagen rapporterar mer för att skapa och behålla legitimitet. Därmed är det troligt att samma trend kommer återspeglas i framtiden för företag i Kategori 2, vilket i sin tur rimligtvis leder till att direktivets syfte om ökad jämförbarhet uppfylls.

När det finns krav på vad hållbarhetsredovisningen ska innehålla för information är det inte längre möjligt för beslutsfattarna på företagen att själva välja vilken information som ska kommuniceras. Det blir därför svårare att använda hållbarhetsredovisningen i marknadsfö-

ringssyfte. Eftersom det nu finns tvång på företag att redovisa hur de arbetar med vissa punkter och vid avsaknad redogöra för varför, blir det svårare att försköna hållbarhetsrapporten genom att enbart rapportera om positiva egenskaper. Lagkravet minimerar därmed risken att företag tillämpar en "PR-approach" vid upprättande av redovisningen. I och med detta minimeras även risken för greenwashing då företagen blir tvungna att redovisa sin riskhantering och motivera sin eventuella avsaknad av policys. Lagen gör på så vis företagen tvungna att förse intressenterna med information som skapar en mer sanningsenlig bild av verksamheten.

7. Slutsats

I detta avslutande kapitel beskrivs de resultat som fåtts fram via analysen. Dessa resultat diskuteras och utmynnar i ett antal slutsatser, vilka presenteras per underfråga nedan. Slutsatserna ger svar på problemformuleringen som studien avser att besvara för att uppfylla sitt syfte. Vidare diskuteras studiens metod och förslag till fortsatt forskning presenteras.

7.1 Resultat och diskussion

7.1.1 Varför företag upprättar hållbarhetsredovisningar

Utifrån analysen går det att dra slutsatsen att intressenterna, genom sina åsikter och värderingar, har stor påverkan på varför företag väljer att upprätta hållbarhetsrapporter. Detta är kopplat till att allt fler företag valt att upprätta frivillig hållbarhetsredovisning till följd av att intressenterna efterfrågar mer information på grund av ökad kunskap om hållbarhetsbegreppet. För att möta intressenternas förväntningar har det krävts att företagen offentliggör mer information för att uppfattas som legitima, vilket innebär att intressenterna har påverkan på varför företagen väljer att hållbarhetsredovisa. Olika intressenter har olika stor påverkan på företagets val att kommunicera hållbarhetsarbete och enligt majoriteten av energibolagen är ägare, medarbetare, företagskunder, opinionsbildare, politiker, finansiärer och kommunens invånare de viktigaste intressenterna att ta hänsyn till i denna fråga. Att lagen dessutom rekommenderar att redovisningen upprättas med stöd av GRI är en tydlig indikation på att intressenterna kommer ha en fortsatt stor påverkan på varför företag hållbarhetsredovisar.

Analysen mynnar även ut i slutsatsen att den sociala och institutionella miljön påverkar företagets val att upprätta hållbarhetsrapporter. Företag härmar varandra i mångt och mycket vilket är en följd av att de är verksamma inom samma miljö och utsätts för samma påtryckningar. För att överleva inom branschen är det viktigt att uppfattas som legitima, ha ett starkt varumärke och det har därför varit viktigt för energibolagen att följa med i trenden att upprätta hållbarhetsrapporter. Vi har även uppmärksammat att stora företags rapporter är de mest omfattande, därmed verkar det finnas olika normer och krav från samhället beroende på storlek på företaget. Det går därmed att dra slutsatsen att dessa företag har mer press på sig att leva upp till intressenternas förväntningar för att de ska ses som legitima.

Av undersökningen drar vi även slutsatsen att en lagreglering av denna typ påverkar varför företag upprättar hållbarhetsredovisning och får även effekt på fler företag än den avser att

reglera. Sett till års- och hållbarhetsredovisningarna syns det att flera av de företag som började redovisa hållbarhetsfrågor runt 2007 inte var statligt ägda. Trots det ökar både antalet företag som presenterar information kring hållbart företagande och mängden information som ges. Då den information som presenterades av företag som inte omfattades av regeringens riktlinjer vid denna tidpunkt överensstämmer med innehållet i det statligt ägdas redovisning, anser vi att riktlinjerna haft effekt även på dessa företag. Anledningen till detta anser vi går att hänföra till det faktum att riktlinjerna vid detta tillfälle omfattade företag som får anses vara förebilder när det kommer till hållbart företagande. Vi är därför av uppfattningen att det kommer gå att utläsa samma effekt, samt resultat, av den lagreglering som införs för räkenskapsåret 2017. Detta eftersom lagregleringen kommer innebära att ännu fler företag måste hållbarhetsredovisa och att det därmed blir en legitim handling att presentera en hållbarhetsrapport av den karaktär som lagen kräver.

En tydlig skillnad mellan de två undersökta kategorierna är att företagen i Kategori 2 kommer ha en annan utgångspunkt i syftet med att upprätta hållbarhetsredovisning. Undersökningen tyder på att dessa i första hand kommer göra det enbart för att lagen kräver det. Dessa företag anser inte att de har något behov av att hållbarhetsredovisa i dagsläget och ser inte några fördelar med det. Däremot är det inte orimligt att anta att deras inställning till varför de fortsätter att hållbarhetsredovisa kommer att ändras över tid samt att deras redovisning kommer påverka andra mindre företag. Denna slutsats går att dra baserat på de kopplingar som finns mellan empiri och teori som vi har fastställt i analysen.

7.1.2 Vilket innehåll beslutsfattarna anser väsentligt att redovisa

Med utgångspunkt i analysen drar vi slutsatsen att lagregleringen inte i någon större utsträckning kommer att påverka vilken information beslutsfattarna väljer att kommunicera i hållbarhetsredovisningen. Detta gäller för företag som redan hållbarhetsredovisar (Kategori 1). Anledningen till det är att företag i denna kategori har följt GRIs riktlinjer sedan några år tillbaka och därmed redovisar de redan de punkter som lagregleringen kräver. De kommer endast behöva bli tydligare i kommunikationen om vissa av punkterna. Då lagregleringen rekommenderar användandet av dessa riktlinjer kommer intressenterna ha fortsatt stor påverkan på vilken information beslutsfattarna anser vara väsentlig att redovisa i rapporterna, eftersom GRI förespråkar intressentdialoger. Att lagen är bred bidrar även till att företagen fortsatt kommer vara selektiva och därmed redovisa den information som värderas av majoriteten av intressenterna, och endast i mindre utsträckning om andra punkter som lagen kräver men som inte an-

ses vara viktiga enligt intressentdialoger. För företag i Kategori 2 däremot kommer staten som intressent att påverka innehållet i hållbarhetsredovisningarna, då majoriteten av dessa företag anser att intressenterna inte värdesätter den information som lagen kräver ska offentliggöras i en hållbarhetsrapport. Innehållet i deras hållbarhetsredovisning kommer därmed precis spegla det som lagen kräver och inget mer. Dessa företag arbetar redan med hållbarhetsfrågor men har tidigare kommunicerat ut detta via andra kanaler än via en hållbarhetsrapport, vilket fortsatt kommer att göras. Detta innebär att den stora skillnaden till följd av lagregleringen är informationen om hållbarhetsarbetet även behöver kommuniceras i en hållbarhetsrapport.

Analysen av energibolagens års- och hållbarhetsredovisningar över den granskade tioårsperioden visar att innehållet kopplat till hållbarhet i rapporterna har ökat över åren. Denna trend tog fart efter regeringens införda riktlinjer 2007, vilket resulterar i antagandet att samma förändring kommer att ske till följd av den nya lagregleringen. Anledningen till att detta innehåll kommer öka är en följd av att normerna och värderingarna i samhället har förändrats och intressenterna efterfrågar allt mer information kopplat till hur företag tar ansvar för ekonomi, miljö och det sociala. Det kommer därmed krävas att företag både arbetar mer med hållbarhet och rapporterar mer information kring det för att de ska kunna möta intressenternas förväntningar och därmed få legitimitet. När lagregleringen ställer krav på offentliggörande av information om vissa punkter kommer intressenterna efter ett tag vänja sig vid att få denna information och fortsätta kräva mer av företagen. Vilket i sin tur är anledningen till att vi tror att även de punkter som idag anses vara av mindre relevans för intressenterna enligt intressentdialogerna kommer anses relevanta då de ges utrymme i rapporterna. Företag kommer därmed tvingas att redovisa mer och mer om hållbarhetsfrågor för att följa med i trenden. Staten sätter denna kula i rullning genom att via lagkravet tvinga företag att börja hållbarhetsredovisa och påverka beslutsfattare att informera om visst innehåll.

7.1.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kommer lagregleringen som blir gällande från räkenskapsår 2017 leda till att fler företag upprättar hållbarhetsredovisning än tidigare. Anledningen är dels att det blir tvingade till följd av statens krav och dels att det krävs för att företagen ska uppfattas som legitima av intressenterna. Detta kommer innebära att informationen som kommuniceras kring hållbarhetsarbete kommer att öka och även bli mer jämförbar mellan företag. Vidare påverkar detta intressenternas kunskap inom området ytterligare, vilket kan tänkas påverka normerna och värderingarna i samhället. När hållbarhetsredovisning blir en självklarhet för

företag är det inte längre det som skapar legitimitet och konkurrensfördelar, utan istället blir det rapportens omfattning och utformning som blir det nya konkurrensmedlet. Informationen som kommuniceras i hållbarhetsredovisningen kommer därför, till följd av lagregleringen, att både bli mer tillgänglig och öka i omfattning till följd av lagregleringen som gör det tvingande för större företag att hållbarhetsredovisa. Vi kan därmed avslutningsvis bekräfta vår hypotes om att lagkravet kommer påverka vilken information energibolag väljer att kommunicera i sin hållbarhetsredovisning.

7.2 Metoddiskussion

Vi valde att avgränsa studien till att endast undersöka energibolag vilket innebär att de resultat och slutsatser som har framkommit främst är applicerbara på denna bransch. Om vi istället för att tillämpa en kvalitativ metod, skulle genomfört en kvantitativ studie skulle vi kunna få fram resultat och slutsatser som är mer generaliserbara och applicerbara på fler företag och branscher då. Detta då det skulle vara möjligt att jämföra fler företag och ställa resultaten för olika branscher emot varandra för att kunna utläsa olika mönster. (Bryman & Bell, 2011, s. 162-165) Vårt syfte med studien har dock inte varit att få fram resultat och slutsatser som ska vara så generaliserbara som möjligt, utan vi ville analysera en viss bransch mer djupgående.

Valet att tillämpa en deduktiv metod kan ha givit studien en annan karaktär än om vi tillämpat en induktiv metod. Om studien istället utgått från en induktiv metod hade vi haft vår utgångspunkt i verkligheten och utifrån denna format en hypotes för att skapa en teori. (Bryman & Bell, 2011, s. 34-35) Detta hade givit en helt annan karaktär för arbetet och dess resultat och troligen även inneburit att studien varit förtjänt av ett annat syfte. Eftersom syftet varit att undersöka hur lagändringen påverkar verkligheten ansåg vi att en deduktiv metod var bättre lämpad. Detta på grund av att tillämpbara teorier då kunde användas som verktyg för att besvara vår frågeställning.

En svaghet med studien som kan ha påverkat resultatet är att vi för en del företag inte lyckats komma över års- och hållbarhetsredovisningar för de år vi velat studera. Hade undersökningen genomförts på nytt skulle det varit önskvärt att få granska lika många årsredovisningar för de olika företagen. Det hade troligen bidragit till en mer jämförande analys då det hade inneburit att samtliga företag hade kunnat analyseras över samma år och eventuella snedvridningar hade på så vis kunnat undvikas. Vad som däremot har stärkt studien är att i de fall där det

funnits avsaknad på årliga rapporter eller annan information som vi varit ute efter har denna till stor del varit möjlig att få fram via intervjuerna med respondenterna på respektive företag.

Avseende de genomförda intervjuerna upplevde vi det som om respondenterna hade arbetat med hållbarhetsfrågor i olika utsträckning och att de bidrog olika mycket till sammanställningen av redovisningen. Det hade därför varit en god idé att ta kontakt med respondenterna på annat sätt än vi gjorde. Förslagsvis skulle vi efterfrågat en specifik person eller någon som hade en specifik tjänst där vi tydligare kommunicerat vad vi önskade att respondenten arbetade med för delar av hållbarhetsredovisningen. Däremot anser vi att vi har fått tillgång till en stor mängd information om företagen och hur de ser på hållbarhetsredovisning dels utifrån intervjuerna men också utifrån års- och hållbarhetsredovisningar som vi granskat. Detta innebär att vi inte enbart grundat analysen och slutsatserna på den information som samlats in under intervjuerna, utan vi har jämfört det som sagts under intervjuerna med det som står angivet i företagens årliga rapporter. Detta innebär att vi har genomfört en kritisk granskning av det som framkommit under intervjuerna, vilket styrker de slutsatser som vi har kunnat dra.

7.3 Förslag till fortsatt forskning

I denna uppsats har fokus legat på att undersöka om lagkravet påverkar varför företag upprättar hållbarhetsredovisningar och om den information som kommuniceras kommer att förändras för att möta de krav som staten har på innehållet i redovisningen. Resultaten begränsas med detta till att endast se på hur lagkravet påverkar hur informationen kring hållbarhet kommuniceras i företagens hållbarhetsrapporter. Det vill säga att fokus har varit på det externa perspektivet av hållbarhetsarbete. Det hade även varit intressant att undersöka hur lagkravet påverkar företagets interna arbete med hållbarhet och om några förändringar kommer att genomföras på denna front efter att hållbarhetsredovisningen blir tvingande. Förslagsvis genom en fallstudie av ett eller två företag mer på djupet (Bryman & Bell, 2013, s. 84-85).

Denna studie har endast granskat företag inom energibranschen i Sverige. För att göra resultaten mer generaliserbara hade det varit intressant att genomföra samma studie för företag verkamma inom andra branscher. Då många energibolag sedan en tid tillbaka har upprättat hållbarhetsredovisning hade det varit av intresse att titta på en eller flera branscher som inte i samma utsträckning har arbetat med hållbarhetsredovisning tidigare. Det hade då varit intressant att jämföra resultaten för att se om de skiljer sig åt mellan olika typer av branscher. Ett annat alternativ hade varit att komplettera undersökningen med fler av energibolagen som

ännu inte hållbarhetsredovisar för att kunna göra en utförligare analys över hur lagändringen påverkar de företag som ännu inte kommit så långt i sin hållbarhetsredovisning.

För att få en ännu tydligare bild av vilken påverkan intressenterna har för innehållet i företags hållbarhetsredovisning hade det även varit intressant att genomföra någon undersökning bland företagens primära intressenter. Här hade vi då kunnat genomföra en enkätundersökning eller använda oss av fokusgrupper som givit indikationer på hur intressenterna värderar de punkter som företag blir lagstadgade att informera om i sin hållbarhetsredovisning.

Referenslista

Tryckta källor

Ahrne, G., & Boström, M. (2004) Pendelrörelser mellan frivillighet och tvång, i Boström, M., Forsell, A., Jacobsson, K. & Hallström, T. K., (red.) *Den organiserade frivilligheten*. Liber AB.

Bebbington, J., Gray, R., Hibbitt, C., Kirk, E. (2001). *Full cost accounting: principles and practices*. ACCA, London.

Borglund, T., De Geer, H. & Sweet, S. (2012). *CSR - en guide till företagets ansvar*. Sanoma utbildning AB.

Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber AB.

Deegan, C. & Unerman, J. (2011). *Financial Accounting Theory*. Second European Edition. McGraw-Hill.

Frostenson, M., Helin, S. & Sandström, J. (2012). *Hållbarhetsredovisning: Grunder, praktik och funktion*. Upplaga 1:1. Malmö: Liber AB.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktik - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Upplaga 4. Nordstedts Juridik AB.

Grafström, M., Göthberg, P. & Windell, P. (2008). *CSR: Företagsansvar i förändring*. Upp-
laga 1:1. Malmö: Liber.

Grafström, M., Göthberg, P. & Windell, P. (2010). *Ansvar*. Malmö: Liber.

Gray, R. & Bebbington, J. (2001). *Accounting for the environment*. London: Sage.

Gray, R., Owen, D. & Adams, C. (1996). *Accounting and Accountability: Changes and Challenges in Corporate Social and Environmental Reporting*. London: Prentice-Hall.

Haynes, K., Murray, A. & Dillard, J. (2013). *Corporate Social Responsibility - a research handbook*. Routledge.

Larsson, L-O. (2005). *Corporate Governance och hållbar affärsutveckling*. Ekerlinds.

Lindblom, C.K. (1993). The implications of organisational legitimacy for corporate social performance and disclosure. *Critical Perspectives on Accounting Conference*. New York.

Lundahl, U. & Skärvard, P-H. (1999). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur.

Unerman, J., Bebbington, J. & O'Dwyer, B. (2007). *Sustainability Accounting and Accountability*. Routledge.

Vetenskapliga artiklar

Bartels, W., Fogelberg, T., Hoballah, A. & Van der Lugt, C.T. (2016). *Carrots and sticks - Global trends in sustainability reporting regulation and policy*, pp. 9-14.

Bebbington, J. & Gray, R.H. (2001). *An account of sustainability: failure success and a reconceptualisation*. *Critical Perspectives on Accounting*, Vol 12 (5), pp. 557–588.

Bebbington, J., Larrinaga-Gonzalez, C. & Moneva-Abadía, J.M. (2008). Corporate social Reporting and reputation risk management. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol 21 (3), pp. 337-361.

Buhr, N. (1998). Environmental performance, legislation and annual report disclosure: the case of acid rain and Falconbridge. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol 11 (2), pp. 163-190.

Carpenter, V.L. & Feroz, E.H. (2001). Institutional theory and accounting rule choice: An analysis of four US state governments' decisions to adopt generally accepted accounting principles. *Accounting, Organizations and Society*, Vol 26 (7-8) pp. 565-96.

Clarkson P.M., Overell M.B. & Chapple L. (2011). *Environmental reporting and its relation to corporate environmental performance*. *Abacus-A Journal Of Accounting Finance And Business Studies*, Vol 47 (1), pp. 27–60.

Deegan, C. & Rankin, M. (1996). Do Australian companies report environmental news objectively? An analysis of environmental disclosures by firms prosecuted successfully by the environmental protection authority. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol 9 (2) pp. 52-69.

Deegan, C., Rankin, M. & Tobin, J. (2002). An examination of the corporate social and environmental disclosures of BHP from 1983-1997. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol 15 (3), pp. 312-43.

Del Mar Alonso-Almeida, M., Llach, J. & Marimon, F. (2014). A Closer Look at the 'Global Reporting Initiative' Sustainability Reporting as a Tool to Implement Environmental and Social Policies: A Worldwide Sector Analysis. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, Vol 21 (6), pp. 318-355.

Dienes, D. Sassen, R. & Fischer, J. (2016). What are the drivers of sustainability reporting? A systematic review. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, Vol 7 (2), pp. 154-189.

DiMaggio, P.J. & Powell, W.W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, Vol 48 pp. 146-60.

Frey, B.S. & Jegen, R. (2001). Motivation Crowding Theory. *Journal of Economic Surveys*, Vol 15 (5), pp. 589.

Gabrusewicz, T. (2013). Sustainability accounting - definition and trends. *Research Paper Of The Wroclaw University Of Economics/Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego We Wroclawiu*, (302) pp. 37-46.

Gray, R.H., Milne, M. (2002). Sustainability reporting: Who's kidding whom? *Chartered Accountants Journal of New Zealand*, Vol 81 (6), pp. 66-70.

Gray, R. & Milne, M. (2004). Towards reporting on the triple bottom line: Mirages, methods and myths. I Henriques, A. & Richardson, J (eds), *The Triple Bottom Line: Does it add up?* London: Earthscan, pp. 70-80.

Gray, R., Kouhy, R. & Lavers, S. (1995). Corporate social and environmental reporting: A review of the literature and longitudinal study of UK disclosure. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol 8 (2), pp. 47-77.

James, M.L. (2013). Sustainability and integrated reporting: opportunities and strategies for small and midsize companies. *Entrepreneurial Executive*, Vol 18, pp. 17-28.

James, M.L. (2015). The benefits of sustainability and integrated reporting: an investigation of accounting majors' perceptions. *Journal Of Legal, Ethical & Regulatory Issues* Vol 18 (1), pp. 1-20.

Kaya, I. (2016). The Mandatory Social and Environmental Reporting: Evidence from France. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 229, 5th International Conference on Leadership, Technology, Innovation and Business Management 2015, ICLTIBM 2015, 10-12 December 2015, Istanbul, Turkey, pp. 206-213.

Larrinaga-Gonzalez, C. (2007). Sustainability reporting: Insights from neoinstitutional theory, in Unerman, J., Bebbington, J. & O'Dwyer, B. (eds.). *Sustainability, Accounting and Accountability*. Abingdon: Routledge.

Mio, C. (2010). Corporate social reporting in Italian multi-utility companies: An empirical analysis. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, Vol 17 (5), pp. 247–271.

Mitchell, R. K., Agle, R. B. & Wood, J. D. (1997) Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the principles of who and what really counts. *Academy of Management Review*, Vol 22 (4), pp. 853-886.

Moneva, J.M., Archel, P. & Correa, C. (2006) GRI and the camouflaging of corporate unsustainability. *Accounting Forum*, Vol 30, pp. 121-137.

Nikolaeva, R. & Bicho, M. (2011) The role of institutional and reputational factors in the voluntary adoption of corporate social responsibility reporting standards. *Journal of the Academy of Marketing Science*, Vol 39 (1), pp. 136-157.

Onkila, T., Joensuu, K. & Koskela, M. (2014). Implications of Managerial Framing of Stakeholders in Environmental Reports. *Social and Environmental Accountability Journal*, Vol 34 (3), pp. 134-156.

Owen, D., Gray, R. & Bebbington, J (1997). Green Accounting: Cosmetic Irrelevance or Radical Agenda for Change? *Asia-Pacific Journal Of Accounting*, Vol 4 (2), pp. 175.

Scott, W.R. (1987). The Adolescence of Institutional Theory. *Administrative Science Quarterly*, Vol 32 (4), pp. 493-511.

Suchman, M.C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, Vol 20 (3), pp. 571-610.

Stubbs, W, & Higgins, C. (2014). Integrated reporting and internal mechanisms of change. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol 27 (7), pp. 1068-1089.

Thomas, I. & Bebbington, J. (2005). Social and environmental reporting in the UK: A pedagogic evaluation. *Critical Perspectives on Accounting*, Vol 16 (5), pp. 507-533.

Elektroniska källor

Europeiska Unionen. (2016).

a) *Direktiv 2014/95/EU*. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095> (Hämtad 2016-12-01).

b) *Förordningar, direktiv och andra rättsakter*. https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_sv (Hämtad 2016-11-16).

Forsberg, B. (2014) *Dessa är Sveriges 20 största elhandelsbolag*.

<http://www.energimarknaden.com/Nyhetsarkivet/Energimarknaden-Special/2014/10/30/Hafslund-vill-ta-fler-marknadsandelar-i-Sverige/> (Hämtad 2016-11-08).

Global Reporting Initiative. (u.å). *An introduction to G4 - the next generation of sustainability reporting*. <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-An-introduction-to-G4.pdf> (Hämtad 2016-12-12).

Global Reporting Initiative. (2006). *Riktlinjer för hållbarhetsredovisning*.

<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-G3-Swedish-Reporting-Guidelines.pdf>

(Hämtad 2016-12-22).

Global Reporting Initiative. (2015).

a) *Informing decisions, driving change. The role of data in a sustainable future.*

<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Informing-decisions,-driving-change-The-role-of-data-in-a-sustainable-future.pdf> (Hämtad 2016-12-12).

b) *G4, Sustainability Reporting Guidelines - Reporting Principles and Standard Disclosures.*

<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf> (Hämtad 2016-12-12).

Global Reporting Initiative. (2016).

a) *About GRI.* <https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>

(Hämtad 2016-11-16).

b) *Global Network.* <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/Pages/global-community.aspx> (Hämtad 2016-12-12).

Nordic Green Energy AB. (2016). *Ditt naturliga energibolag.*

<https://www.nordicgreen.se/om-oss/ditt-naturliga-elbolag/> (Hämtad 2016-11-04).

Regeringskansliet. (2010). *Effekterna av hållbarhetsredovisning.*

<http://www.regeringen.se/contentassets/ae1b2a3db1a34b6491f2324ed526a657/effekterna-av-hallbarhetsredovisning-n2010.30> (Hämtad 2016-12-12).

Regeringskansliet. (2013). *Statens ägarpolicy och riktlinjer för företag med statligt ägande.*

<http://www.regeringen.se/49bb53/contentassets/601d79990be1426f901c533d67d3af83/statens-agarpolicy-och-riktlinjer-for-foretag-med-statligt-agande-2013> (Hämtad 2016-12-16).

Regeringskansliet. (2016). *Nu ställer vi krav på hållbarhet för företag.*

<http://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/05/nu-staller-vi-krav-pa-hallbarhet-for-foretag/>

(Hämtad 2016-11-07).

Vetenskapsrådet. (u.å). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad 2016-11-17).

United Nations. (2016).

a) *Sustainable development*. <http://www.un.org/en/ga/president/65/issues/sustdev.shtml> (Hämtad 2016-12-01).

b) *Sustainable development goals*. <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (Hämtad 2016-12-01).

Lag och direktiv

Justitiedepartementet. (2016). *Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy*. <http://www.regeringen.se/contentassets/951e5cdee12e439c87828e06c7f268a6/foretagens-rapportering-om-hallbarhet-och-mangfaldspolicy> (Hämtad 2016-11-07).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/95/EU av den 22 oktober 2014 om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller vissa stora företags och koncerners tillhandahållande av icke-finansiell information och upplysningar om mångfaldspolicy. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095> (Hämtad 2016-11-07).

Årliga rapporter

E.ON Sverige AB. (2008). *Årsredovisning 2008*. https://www2.eon.se/upload/eon-se-2-0/dokument/om_eon/presscenter/ekonomiska_rapporter/arsredovisning-2008.pdf (Hämtad 2016-11-26).

E.ON Sverige AB. (2011). *Årsredovisning 2011*. https://www2.eon.se/upload/eon-se-2-0/dokument/om_eon/presscenter/ekonomiska_rapporter/arsredovisning-2011.pdf (Hämtad 2016-11-26).

E.ON Sverige AB. (2014). *E.ON Nordic Hållbarhetsrapport 2014*. <https://www.eon.se/content/dam/eon-se/swe-documents/swe-hallbarhetsrapport-eon-nordic-2014.pdf> (Hämtad 2016-11-25).

E.ON Sverige AB. (2015). *E.ON. Nordic Hållbarhetsrapport 2015*.

<https://www.eon.se/content/dam/eon-se/swe-documents/swe-eons-hallbarhetsredovisning-2015.pdf> (Hämtad 2016-11-25).

Göteborg Energi AB. (2005). *Göteborg Energi AB Årsredovisning 2005*.

<http://www.goteborgenergi.se/Files/dok/Informationsmaterial/Arsredovisningar/Göteborg%20Energi%20årsredovisning%202005.pdf?TS=632786221907228750> (Hämtad 2016-12-01).

Göteborg Energi AB. (2008).

a) *Göteborg Energi 2008*.

<http://www.goteborgenergi.se/Files/dok/Informationsmaterial/Arsredovisningar/Göteborg%20Energi%20årsredovisning%202008%20del1.pdf?TS=633725325962411250> (Hämtad 2016-12-01).

b) *Göteborg Energi Årsredovisning 2008*.

<http://www.goteborgenergi.se/Files/dok/Informationsmaterial/Arsredovisningar/Göteborg%20Energi%20årsredovisning%202008%20del2.pdf?TS=633725326693505000> (Hämtad 2016-12-01).

Göteborg Energi AB. (2011).

a) *Göteborg Energi Årsredovisning 2011*.

<http://www.goteborgenergi.se/Files/dok/Om%20GE/Göteborg%20Energi%20Årsredovisning%202011.pdf?TS=634707641750302500> (Hämtad 2016-12-01).

b) *Krafttag - En verksamhetsberättelse från Göteborg Energi 2011*.

<http://www.goteborgenergi.se/Files/dok/Om%20GE/Göteborg%20Energi%20Verksamhetsberättelse%202011.pdf?TS=634707641904833750> (Hämtad 2016-12-01).

Göteborg Energi AB. (2014). *Års- och hållbarhetsredovisning 2014*.

http://www.goteborgenergi.se/Files/dok/Informationsmaterial/Arsredovisningar/Årsredovisning%20dotterbolag%202014%20FINAL/Göteborg_Energi_ÅR2014.pdf?TS=635608888148279094 (Hämtad 2016-12-01).

Göteborg Energi AB. (2015). *Års- och hållbarhetsredovisning 2015*.

http://www.goteborgenergi.se/Files/dok/Informationsmaterial/Arsredovisningar/GE%20ÅR%202015_FINAL.pdf?TS=635932009478641023 (Hämtad 2016-12-01).

Jämtkraft AB. (2005). *Årsredovisning*. <http://www.jamtkraft.se/globalassets/filer/om-jamtkraft/om-jamtkraft/arsredovisningar/arsredovisning-2005.pdf> (Hämtad 2016-11-18).

Jämtkraft AB. (2008). *Årsredovisning*. <http://www.jamtkraft.se/globalassets/filer/om-jamtkraft/om-jamtkraft/arsredovisningar/arsredovisning-2008.pdf> (Hämtad 2016-11-18).

Jämtkraft AB. (2011). *Årsredovisning*. <http://www.jamtkraft.se/globalassets/filer/om-jamtkraft/om-jamtkraft/arsredovisningar/arsredovisning-2011.pdf> (Hämtad 2016-11-18).

Jämtkraft AB. (2014). *Års och hållbarhetsredovisning*.
<http://www.jamtkraft.se/globalassets/filer/om-jamtkraft/om-jamtkraft/arsredovisningar/jamtkraft-ars-och-hallbarhetsredovisning-2014.pdf> (Hämtad 2016-11-18).

Jämtkraft AB. (2015). *Jämtkrafts års- och hållbarhetsredovisning 2015*.
<http://www.jamtkraft.se/globalassets/filer/om-jamtkraft/om-jamtkraft/arsredovisningar/jamtkraft-ars-och-hallbarhetsredovisning-2015.pdf> (Hämtad 2016-11-18).

Jönköping Energi AB. (2005). *Årsredovisning 2005*.

Jönköping Energi AB. (2008). *Årsredovisning 2008*.

Jönköping Energi AB. (2011). *Årsredovisning 2011*.
<https://www.jonkopingenergi.se/servicemeny/om-oss/jonkoping-energi/ekonomi> (Hämtad 2016-11-29).

Jönköping Energi AB. (2014). *Årsredovisning 2014*.
<https://www.jonkopingenergi.se/servicemeny/om-oss/jonkoping-energi/ekonomi> (Hämtad 2016-11-29).

Jönköping Energi AB. (2015).

a) *Klimatbokslut 2015 - Jönköping Energi*.

b) *Årsredovisning 2015*. <https://www.jonkopingenergi.se/servicemeny/om-oss/jonkoping-energi/ekonomi> (Hämtad 2016-11-29).

Mölndal Energi AB. (2008). *Årsredovisning 2008*.

https://www.molndal.se/download/18.16eccd66132d06f52188000660/1359837397192/Årsredovisning_2008.pdf (Hämtad 2016-11-04).

Mölndal Energi AB. (2011). *Årsredovisning 2011*.

https://www.molndal.se/download/18.7038fa5e13733ed5fef80002564/1359837395679/Årsredovisning_2011.pdf (Hämtad 2016-11-04).

Mölndal Energi AB. (2014). *Årsredovisning 2014*.

http://www.molndalenergi.se/Portals/0/OM%20OSS/2014_arsredovisning_meab.pdf (Hämtad 2016-11-04).

Mölndal Energi AB. (2015). *Året 2015 - En årsredovisning från Mölndal Energi*.

http://www.molndalenergi.se/Portals/0/OM%20OSS/ME_ÅR_2015.pdf (Hämtad 2016-11-04).

Nordic Green Energy AB. (2015). *Årsredovisning 2015*.

Skellefteå Kraft AB. (2005). *Årsredovisning 2005*.

Skellefteå Kraft AB. (2008). *Årsredovisning 2008*.

Skellefteå Kraft AB. (2011). *Årsredovisning 2011*.

Skellefteå Kraft AB. (2014). *Hållbarhetsredovisning 2014*. https://www.skekraft.se/wp-content/uploads/2015/03/Skelleftea_Kraft_Hallbarhetsredovisning.pdf (Hämtad 2016-12-05).

Skellefteå kraft. (2015). *Hållbarhetsredovisning 2015*. https://www.skekraft.se/wp-content/uploads/2016/04/Skelleftea_kraft_Hallbarhetsredovisning_2015.pdf (Hämtad 2016-12-05).

Umeå Energi AB. (2008). *Årsredovisning 2008 - Våra siffror*.

Umeå Energi AB. (2011). *Årsredovisning 2011*.

Umeå Energi AB. (2014). *Års- och hållbarhetsredovisning 2014*.

Umeå Energi AB. (2015). *Års- och hållbarhetsredovisning 2015*.

Vattenfall AB. (2005). *Fem ambitioner för att bli nummer ett - Årsredovisning 2005*.

https://corporate.vattenfall.se/globalassets/sverige/finans/arsrapporter/2005/2005-arsredovisning_11336987.pdf (Hämtad 2016-11-27).

Vattenfall AB. (2008). *Making electricity clean - Årsredovisning 2008*.

https://corporate.vattenfall.se/globalassets/sverige/finans/arsrapporter/2008/arsredovisning_2008.pdf (Hämtad 2016-11-27).

Vattenfall AB. (2011). *Årsredovisning 2011*.

https://corporate.vattenfall.se/globalassets/sverige/finans/arsrapporter/2011/arsredovisning_2011.pdf (Hämtad 2016-11-27).

Vattenfall AB. (2014). *Mot en mer hållbar energiportfölj - Års- och hållbarhetsredovisning 2014*. https://corporate.vattenfall.se/globalassets/sverige/finans/arsrapporter/2014/ars-och-hallbarhetsredovisning_2014.pdf (2016-11-27).

Vattenfall AB. (2015). *Energy you want - Vattenfalls Års- och Hållbarhetsredovisning 2015*.

https://corporate.vattenfall.se/globalassets/sverige/finans/arsrapporter/2015/vattenfall_arsredovisning_2015.pdf (Hämtad 2016-11-27).

Bilaga 1 – De 18 granskade företagen

	Anställda	Omsättning	Rapporterar	Balansomslutning	Regleras av lag 2017
Vattenfall	1 725	30 670 000 000	JA	292 057 000 000	JA
E.ON Sverige	350	31 000 000 000	JA	81 249 000 000	JA
Fortum	722	6 175 000 000	JA	18 335 000 000	JA
Göteborgs Energi	1 050	3 067 000 000	JA	10 173 000 000	JA
Bixia	93	3 893 000	NEJ	98 020 000	NEJ
Jämtkraft	310	1 171 017 000	JA	6 010 636 000	JA
God El	41	283 781 000	JA	154 432 000	NEJ
Nordic Green Energy	23	1 057 999 000	NEJ	346 665 000	JA
Umeå Energi	352	1 282 000 000	JA	4 520 000 000	JA
Energi Försäljning	25	282 500 000	JA	622 100 000	NEJ
Jönköping Energi	163	858 527 000	NEJ	2 279 921 000	JA
Karlstad Energi	167	789 673 000	NEJ	2 154 591 000	JA
Telge Energi	77	1 551 864 000	JA	437 680 000	JA
Mälarenergi	481	2 101 000 000	JA	7 565 000 000	JA
Kraftringen	63	1 424 835 000	JA	4 583 126 000	JA
Öresundskraft	160	1 021 000 000	JA	3 939 000 000	JA
Skellefteå Kraft	341	2 916 000 000	JA	33 587 000 000	JA
Mölnadal Energi	99	742 200 000	NEJ	845 784 000	JA

Bilaga 2 – Intervjuguide Kategori 1

1. Vilket ansvarsområde har du på företaget?
2. Hur länge har du arbetat på företaget? Har du haft andra uppgifter där tidigare?
3. I vilken utsträckning arbetar du med hållbarhetsredovisning och har du någon tidigare erfarenhet inom området (exempelvis från andra organisationer)?
4. Vem riktar ni er hållbarhetsredovisning till och varför? (Intressentmodellen)
5. Vilka intressenter har störst inflytande på er verksamhet? (Intressentmodellen)
6. Kommer ert innehåll i hållbarhetsredovisningen påverkas av att det blir lagreglerat? (Legitimitetsteorin och institutionell teori)
7. Varför började ni arbeta med hållbarhetsredovisning och vad fick er att fortsätta att rapportera? Vad anser ni är fördelarna med att rapportera? (Legitimitetsteorin och institutionell teori)
8. Förbereder ni er på något sätt inför lagkravet och i så fall hur? (Institutionell teori)
9. Följer ni något ramverk när ni hållbarhetsredovisar och i så fall vilket? Varför har ni valt det specifika ramverket? (Legitimitetsteorin och institutionell teori)
10. Hur går ni tillväga när ni samlar in information till hållbarhetsredovisningen? Vem får ni informationen av och hur får ni fram informationen? (Intressentmodellen)

Bilaga 3 – Intervjuguide Kategori 2

1. Vilket ansvarsområde har du på företaget?
2. Hur länge har du arbetat på företaget? Har du haft andra uppgifter där tidigare?
3. I vilken utsträckning arbetar du med hållbarhetsredovisning och har du någon tidigare erfarenhet inom området (exempelvis från andra organisationer)?
4. Hur förbereder ni er inför det kommande lagkravet? Gör ni några undersökningar? (Intressentmodellen och institutionell teori)
5. Hur väljer ni ut vilken information som ska presenteras i er kommande hållbarhetsredovisning? Vem kommer ni att få information ifrån och hur får ni fram informationen? (Intressentmodellen och institutionell teori)
6. Vilket ramverk kommer ni att följa när ni hållbarhetsredovisar? Varför har ni valt det specifika ramverket? (Legitimitetsteorin och institutionell teori)
7. Kommer ni att presentera hållbarhetsredovisningen i en separat rapport eller integrerat i årsredovisningen? (Legitimitetsteorin och institutionell teori)
8. Vilka intressenter avser ni att rikta er hållbarhetsredovisning till? (Intressentmodellen)
9. Varför har ni inte hållbarhetsredovisat tidigare? (Legitimitetsteorin)
10. Vilka intressenter har störst inflytande på er verksamhet? (Intressentteorin)
11. Ser ni några fördelar med att börja hållbarhetsredovisa? (Legitimitetsteorin)